

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ  
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Систематска заштита од насиља у  
породици: улога државних органа и институција**

(Мастер рад)

Ментор:  
проф. Др, Дарко Димовски

Студент:  
Марија Николић, М019/25-УП

Ниш, 2026.

;

## САДРЖАЈ

|                                                                             |    |
|-----------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. УВОД.....                                                                | 4  |
| 2. МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА .....                                      | 7  |
| 2.1. Предмет истраживања.....                                               | 7  |
| 2.2. Полазна хипотеза .....                                                 | 8  |
| 2.3. Циљ истраживања .....                                                  | 8  |
| 2.4. Методологија.....                                                      | 9  |
| 3. ПОЈАМ И ОБЛИЦИ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ .....                                   | 10 |
| 3.1. Појам насиља у породици.....                                           | 10 |
| 3.2. Најчешће врсте насиља у породици у односу на жртву .....               | 11 |
| 3.2.1. Насиље према женама.....                                             | 11 |
| 3.2.2. Насиље према деци .....                                              | 12 |
| 3.2.3. Насиље према старим лицима .....                                     | 13 |
| 3.3. Облици насиља у породици .....                                         | 15 |
| 3.3.1. Физичко насиље .....                                                 | 15 |
| 3.3.2. Психичко насиље .....                                                | 16 |
| 3.3.3. Сексуално насиље .....                                               | 17 |
| 4. ЗАШТИТА И ПОМОЋ ЖРТВАМА.....                                             | 19 |
| 4.1. Породичноправна заштита.....                                           | 20 |
| 4.2. Кривичноправна заштита.....                                            | 21 |
| 4.3. Прекршајноправна заштита .....                                         | 22 |
| 4.4. Превенција насиља у породици .....                                     | 23 |
| 5. ПОЛИЦИЈА КАО НОСИЛАЦ ДРУШТВЕНЕ ЗАШТИТЕ.....                              | 25 |
| 5.1. Појам, функције и место полиције у систему безбедности .....           | 25 |
| 5.2. Организација и надлежност полиције у Републици Србији .....            | 26 |
| 5.3. Уставни и законски основ деловања полиције.....                        | 28 |
| 6. УЛОГА ПОЛИЦИЈЕ У ПРЕВЕНЦИЈИ И СУЗБИЈАЊУ ПОРОДИЧНОГ НАСИЉА.....           | 30 |
| 6.1. Закон о спречавању насиља у породици.....                              | 31 |
| 6.2. Превентивно и репресивно деловање полиције .....                       | 32 |
| 6.3. Откривање насиља у породици.....                                       | 35 |
| 6.4. Сарадња полиције и других система на откривању насиља у породици ..... | 38 |

|                                                                                |    |
|--------------------------------------------------------------------------------|----|
| 6.4.1. Улога образовно-васпитног система .....                                 | 38 |
| 6.4.2. Улога здравственог система .....                                        | 40 |
| 6.4.3. Улога центара за социјални рад.....                                     | 43 |
| 6.5. Доказивање насиља у породици .....                                        | 44 |
| 6.5.1. Полицијско поступање по сазнању за кривични догађај .....               | 45 |
| 6.5.2. Прве мере поступања на месту кривичног дела .....                       | 47 |
| 6.5.3. Прикупљање информација о насиљу у породици .....                        | 50 |
| 6.6. Анализа пријављених догађаја насиља у породици на територији Србије ..... | 53 |
| 7. ЗАКЉУЧАК.....                                                               | 56 |
| 8. ЛИТЕРАТУРА.....                                                             | 59 |
| 9. CONCLUSION.....                                                             | 65 |
| 10. БИОГРАФИЈА АУТОРА.....                                                     | 68 |

## 1. УВОД

Природно је да односи међу људима нису савршени и да се често нарушавају, при чему се та нарушеност неретко испољава кроз различите облике насиља. Начин на који ће појединац реаговати у таквим околностима условљен је бројним чиниоцима, као што су утицај окружења, биолошке и личне карактеристике, али и квалитет односа са блиским особама, пре свега у оквиру породице и круга пријатеља. Уколико је дете дуготрајно изложено насиљу у породичном окружењу, повећава се вероватноћа да ће у каснијем животу и само заузети улогу насилника или жртве.

Породично насиље представља појаву која је присутна широм света, у различитим културама и без обзира на материјални положај или друштвени статус породице. Озбиљније интересовање за овај проблем јавља се тек са развојем феминистичких покрета који су указали на значај заштите права жена. Подаци указују да су починиоци насиља најчешће мушкарци, док су жртве углавном жене и деца. Такође, значајан број случајева завршава се тешким последицама, што је условило укључивање државних институција и медија у настојања да се овај сложен друштвени проблем решава. На озбиљност проблема упућују и подаци Виктимолошког друштва Србије, према којима је свака четврта жена на простору Балкана изложена породичном насиљу (Њагуловић, 2012).

Међу факторима који доприносе појави породичног насиља издвајају се економска криза праћена поремећајем друштвених и културних вредности, повећана незапосленост, ратна дешавања, као и велики број избеглица. Поред тога, значајну улогу имају и појаве као што су алкохолизам, али и различити психолошки фактори, укључујући агресивност, поремећаје у понашању, асоцијалне црте личности и емоционалну нестабилност. С друге стране, жртве често остају неме услед стида, страха од друштвене осуде или економске зависности. Последице породичног насиља огледају се у нарушавању породичних односа, који могу бити трајно дезинтегрисани или нефункционални, као и у угрожавању физичког

и психичког здравља особа које су директно или посредно изложене насиљу. Реч је о понашању које је у супротности са општеприхваћеним моралним нормама и принципима људског достојанства, те се не може посматрати као искључиво приватна ствар, већ као проблем који захтева реакцију шире друштвене заједнице и правно уређених држава (Њагуловић, 2012, стр. 593–594). Захваљујући настојањима да се ова појава препозна као озбиљан друштвени проблем и кроз залагање за заштиту жртава, све је прихваћеније становиште да породично насиље представља облик криминалитета. Опасност коју оно носи није умањена чињеницом да се дешава у оквиру породице, због чега се не може сматрати приватним питањем, већ друштвеним проблемом и обликом социјалне патологије, чији се корени налазе у патријархалном уређењу друштва (Петрушић и Константиновић Вилић, 2005, наведено према: Њагуловић, 2012).

Сложеност насиља у породици произлази и из чињенице да се оно најчешће одвија унутар односа у којима постоји одређени степен блискости, зависности и поверења. Због тога жртва често није у могућности да самостално прекине насилни однос или да се супротстави насилнику, док се насиље може понављати и временом попримати све теже облике. Посебан проблем представља чињеница да се велики број случајева не пријављује, што отежава благовремено реаговање надлежних органа и ствара могућност да насиље остане непримећено све до наступања тежих последица. У таквим околностима од посебног значаја је постојање ефикасног система заштите који омогућава да се насиље благовремено открије, да се жртви пружи одговарајућа помоћ и заштита и да се према учиниоцу предузму мере предвиђене законом.

Заштита од насиља у породици остварује се кроз више различитих механизма, који обухватају породичноправну, кривичноправну и прекршајноправну заштиту, али и различите облике превентивног деловања. Ефикасност такве заштите у значајној мери зависи од способности надлежних институција да међусобно сарађују и да благовремено размењују информације од значаја за процену ризика и заштиту жртве. У том смислу, поред органа правосуђа, здравствених и образовно-васпитних установа и центара за социјални рад, значајно место припада полицији, која је у великом броју случајева прва институција којој се жртва или друго лице обраћа за помоћ.

Полиција има посебно значајну улогу у спречавању и сузбијању насиља у породици, будући да њено поступање обухвата како превентивне, тако и репресивне активности. Полицијски службеници могу доћи до сазнања о насиљу непосредним учешћем догађаја, пријавом жртве или другог лица, као и путем информација добијених од других институција и грађана. Од начина на који ће полиција поступити у првом контакту са жртвом, проценити околности конкретног случаја и предузети законом прописане мере може зависити даљи ток поступка, али и степен заштите лица које је изложено насиљу. Посебан значај има благовремено препознавање ризика од понављања или ескалације насиља, као и правилно прикупљање података и других доказа који могу бити од значаја за даљи поступак.

Поред непосредног поступања према учиниоцу и пружања заштите жртви, значај полиције огледа се и у сарадњи са другим системима друштвене заштите. Насиље у породици није појава која се може ефикасно спречавати и сузбијати деловањем само једне институције, јер његово откривање, процена ризика, заштита жртве и процесуирање учиниоца захтевају повезано деловање различитих субјеката. Због тога су од значаја сарадња полиције са центрима за социјални рад, здравственим установама и образовно-васпитним системом, као и размена информација које могу допринети благовременом откривању случајева насиља и адекватном реаговању.

## **2. МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА**

Методолошки оквир истраживања представља основу сваког квалитетног академског рада, јер је управо методологија та која повезује и обједињује предмет, хипотезу, циљ и коришћене методе. Помоћу тог оквира, дефинише се начин на који истраживач приступа конкретном проблему и одређују се поступци коришћени за прикупљање и анализу података. Добро формулисана методологија нам омогућава да релевантну литературу сагледамо кроз призму теоријског оквира, и то на начин који ће бити академски значајан.

Такође, методолошки оквир је од велике важности и за самог читаоца рада. Наиме, постављањем квалитетног методолошког основа, и то по принципу „левка“ од општег ка ужем, односно од основних теоријских поставки, па све до конкретне студије случаја, читаоцу се даје систематичан процес за разумевање конкретног проблема истраживања.

### **2.1. Предмет истраживања**

Основни предмет овог мастер рада јесте сагледавање и анализа улоге полиције у превенцији и сузбијању насиља у породици у Републици Србији, са посебним освртом на њене надлежности и поступање у случајевима насиља у породици. У средишту истраживања налази се питање начина и степена учешћа полиције у спречавању, откривању и сузбијању насиља у породици, са нагласком на поступање полицијских службеника, заштиту жртава и процесуирање учинилаца. Посебна пажња посвећена је превентивном и репресивном деловању полиције, откривању насиља, прикупљању информација и доказивању, као и сарадњи са другим институцијама у систему заштите жртава.

Значај овог истраживања огледа се у чињеници да се бави питањем које има изражен друштвени и безбедносни значај. С једне стране, рад доприноси потпунијем сагледавању улоге полиције у систему превенције и сузбијања насиља у породици, док са друге стране има и практичну димензију, која се огледа у сагледавању поступања полиције, сарадње са другим надлежним институцијама и значаја благовременог реаговања у циљу заштите жртава и спречавања даљег насиља.

## **2.2. Полазна хипотеза**

Поред предмета, за методолошки оквир овог рада важна је и полазна хипотеза, према којој ефикасно деловање полиције у превенцији и сузбијању насиља у породици има значајан утицај на благовремено откривање насиља, заштиту жртава и спречавање његовог понављања. Рад полази од претпоставке да правовремено и адекватно поступање полиције, уз примену превентивних и репресивних мера, доприноси ефикаснијем откривању и сузбијању насиља у породици, као и стварању услова за процесуирање учинилаца.

Поред тога, хипотетички оквир такође подразумева претпоставку да координисана сарадња полиције са другим надлежним институцијама, као и правилно прикупљање информација и доказа, имају значајан утицај на ефикасност система заштите жртава насиља у породици.

## **2.3. Циљ истраживања**

На основу претходно наведеног предмета и хипотезе, можемо рећи да је циљ рада сагледавање улоге, значаја и начина деловања полиције у превенцији и сузбијању насиља у породици, са посебним освртом на заштиту жртава и процесуирање учинилаца. Рад има за циљ да, кроз систематичну анализу надлежности и поступања полиције, као и њене сарадње са другим институцијама, допринесе потпунијем разумевању значаја полицијског деловања у спречавању, откривању и сузбијању насиља у породици. Поред тога, анализом

поступања полиције, начина прикупљања информација и доказа, као и пријављених догађаја насиља у породици на територији Републике Србије, овај рад ће допринети разумевању значаја благовременог и ефикасног полицијског реаговања у заштити жртава и спречавању даљег насиља.

## 2.4.   Методологија

Методолошки оквир овог рада заснован је на теоријском и истраживачком приступу, односно на прегледу и анализи доступне литературе, као и релевантних међународних докумената и научноистраживачких студија. С обзиром на природу предмета истраживања, чију окосницу чини улога полиције у превенцији и сузбијању насиља у породици, рад захтева интердисциплинарни приступ који обједињује различита поља: безбедносне студије, криминологију, кривично право, породично право и социологију. На овај начин омогућава се свеобухватно сагледавање проблема који се истовремено тиче безбедности, правне заштите и друштвених односа у оквиру породице.

Такође, поред теоријског и истраживачког приступа, биће употребљен и упоредни приступ, који ће омогућити сагледавање различитих механизма заштите и поступања у случајевима насиља у породици, како би се уочиле специфичности и могућности унапређења постојећег система. У раду ће бити коришћена метода анализе садржаја и секундарног прегледа литературе, којом ће се систематично разматрати улога полиције у превенцији и сузбијању насиља у породици, са посебним освртом на њено поступање, откривање и доказивање насиља, као и сарадњу са другим институцијама.

Секундарни извори података прикупљани су из релевантних научних и стручних публикација, као што су чланци у академским часописима, монографије, научни и стручни радови, извештаји надлежних институција, као и законски и подзаконски акти којима се уређује област насиља у породици и рад полиције. За претраживање литературе коришћене су научне базе података као што су *Google Scholar*, *JSTOR*, *ResearchGate*, *ScienceDirect* и *Sage Journals*, које омогућавају приступ квалитетним академским радовима и студијама из области која је предмет истраживања. Поред дигиталних извора,

рад се ослања и на традиционалне изворе, попут библиотечарских фондова, званичних публикација, уџбеника, као и зборника радова са научних и стручних конференција.

### **3. ПОЈАМ И ОБЛИЦИ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ**

Сваки облик насиља којим се повређују или доводе у опасност физички, психички и морални интегритет личности представља нарушавање једног од основних људских права загарантованих Универзалном декларацијом Уједињених нација о људским правима, а то је право на живот и личну безбедност. У ту категорију спада и насиље у породици. У наставку ће најпре бити разјашњено шта се подразумева под овим појмом, а затим ће бити приказани и појашњени најчешћи облици оваквог недозвољеног понашања према жртви.

#### **3.1. Појам насиља у породици**

Насиље је од давнина присутно као значајан друштвени и криминолошки проблем, који оставља тешке последице по живот и здравље људи, због чега је било неопходно његово правно санкционисање (Марковић, 2018: 46). Сам појам „насиље“ у Кривичном законiku појављује се искључиво у оквиру назива кривичног дела насиља у породици, прописаног чланом 194. Ова појава је предмет интересовања бројних теоретичара. Према схватањима Макијавелија и Хобса, разумевање породичног насиља заснива се на концепту моћи, који обухвата различите нивое анализе, укључујући друштвени ниво, као и ниво организације и структуре међуљудских односа. Моћ се, наводе Џамић у сарадници, може испољити као структурна, условљена друштвеним уређењем, или као интерперсонална, која произлази из положаја појединца унутар одређене групе (Џамић и сар., 2015).

На оваквој подели заснивају се и два доминантна теоријска приступа у објашњењу породичног насиља: феминистички и системско-породични. Декесереди и Драгијевиц наводе да према феминистичком приступу, кључну улогу има структурна моћ, која објашњава насиље мушкараца над женама у оквиру породице (DeKeseredy & Dragiewicz, 2007). Друштвени положај мушкарца, у условима патријархалног уређења, подстиче и оправдава употребу силе у односу мужа према жени. Насупрот томе, системско-породични приступ тумачи насиље као последицу поремећаја равнотеже емоционалних односа унутар породичног система, било да је реч о акутним или хроничним дисбалансима (Лакић, 2011: 66, наведено према: Марковић, 2018: 56).

Као релевантна, може се издвојити и дефиниција Савета Европе, а коју наводи Марта Пичи, према којој насиље у породици обухвата сваку радњу или пропуштање унутар породичног окружења од стране њеног члана, којим се угрожава живот, телесни или психички интегритет, слобода другог члана породице, односно озбиљно доводи у питање развој личности појединца (Picchi, 2022).

### **3.2. Најчешће врсте насиља у породици у односу на жртву**

Према типологији насиља Светске здравствене организације, насиље у породици сврстава се у облик интерперсоналног насиља. У зависности од тога ко је жртва, може се испољити као насиље према женама, односно партнерима, затим према деци и старијим лицима. У том смислу, Хестер објашњава да иако статистика указује да су ове категорије становништва најугроженије, не смеју се занемарити ни други појединци који се могу наћи у позицији жртве (Hester, 2009).

#### ***3.2.1. Насиље према женама***

Према дефиницији Светске здравствене организације, насиље у партнерским односима обухвата свако понашање које у оквиру таквог односа доводи до физичког, психичког или

сексуалног повређивања једне од страна. Сам појам „партнерски однос“ подразумева да жртве могу бити и мушкарци и жене, што потврђују и подаци да мушкарци чине око 8% виктимизоване популације у Србији (Лукић, Јовановић, 2001: 19, наведено према: Марковић, 2018: 67).

Ипак, у укупном броју ових кривичних дела доминирају жене као жртве. Иако насилници могу бити припадници оба пола, родна компонента представља једно од кључних обележја породичног насиља. У већини друштава мушкарци располажу већом физичком, економском и друштвеном моћи, што често доводи до њене злоупотребе према слабијима. Подаци који се односе на Републику Србију показују да су жртве најчешће жене различите старости и породичног статуса, док су извршиоци углавном мушкарци који имају статус садашњих или бивших брачних, ванбрачних или интимних партнера (Јарић, 2013: 10).

Посебно су изложене ризику жене које припадају осетљивим друштвеним групама, као што су припаднице мањина, жене са инвалидитетом, девојчице, избегле и интерно расељене особе, мигранткиње, жене које живе у сиромаштву или институцијама, као и оне са психичким потешкоћама или различитом сексуалном оријентацијом. Насиље над женама значајно ограничава могућност остваривања основних људских права, укључујући право на живот, слободу, безбедност, достојанство, као и физички и психички интегритет (Јарић, 2013: 11). Поред тога, ова појава не погађа искључиво појединце, већ има шире друштвене последице, због чега захтева системски и свеобухватан одговор друштва.

### ***3.2.2. Насиље према деци***

Насиље над децом представља распрострањен и озбиљан проблем на глобалном нивоу, о чему сведочи све већи број података који указују на различите облике суровог кажњавања, злостављања, па и најтежих облика угрожавања живота деце. Савремени облици непримереног односа према деци обухватају широк спектар понашања, који се креће од запостављања, односно недовољне бриге о развојним и креативним потребама детета, преко занемаривања које подразумева ускраћивање основних услова за развој и социјалну

сигурност, до отвореног злостављања. Злостављање подразумева угрожавање физичког и психичког интегритета детета, нарушавање његове индивидуалности, као и употребу силе и злоупотребу моћи у циљу задовољења туђих интереса, укључујући економску, политичку или сексуалну експлоатацију (Марковић, 2018: 70).

Анализе случајева смртности деце показују да је породично насиље један од честих пратећих фактора. Истраживања указују на повезаност између насиља у породици и физичког, односно сексуалног злостављања деце, при чему се неретко дешава да особе које врше насиље над одраслима истовремено злостављају и децу (Марковић, 2018: 70). Одрастање у окружењу обележеном насиљем оставља дубоке психолошке и емоционалне последице на дете, било да је оно директна жртва или сведок таквог понашања.

Деца могу бити изложена различитим облицима повређивања, а починиоци су најчешће одрасли из њиховог најближег окружења. У појединим кривичним делима ова околност представља отежавајући фактор, међутим код кривичног дела насиља у породици она је већ садржана у самој инкриминацији, будући да се заснива на злоупотреби односа поверења међу члановима породице. Кривични законик у бројним случајевима предвиђа тежи облик дела уколико је жртва дете, при чему се дететом, у складу са чланом 112, сматра лице млађе од 14 година (Марковић, 2018: 73).

Имајући у виду зависан положај детета у оквиру породице, као и његову недовољну заштићеност, насиље коме је изложено представља изразито тежак облик испољавања моћи. Управо због рањивости деце, ова појава привлачи значајну пажњу научне и шире јавности. Ипак, у многим друштвима и даље је присутно схватање да је телесно кажњавање саставни део васпитања, па родитељи често примењују различите, понекад и насилне методе „дисциплиновања“ (Стевковић, 2013: 166). Треба, међутим, нагласити да прекомерно и брутално кажњавање без оправдања не представља васпитну меру, већ радњу која има обележја кривичног дела насиља у породици (Марковић, 2018: 76).

### ***3.2.3. Насиље према старим лицима***

Старије особе често се суочавају са различитим облицима дискриминације, насиља и занемаривања, како у породичном окружењу, тако и у установама за њихов смештај и ширем друштвеном контексту.

Опште је прихваћено становиште да злостављање старих лица може имати облик активног поступања или пропуштања, односно занемаривања, при чему може бити учињено намерно или ненамерно. Оно се може испољити као физичко, психичко или финансијско злостављање, односно кроз различите видове материјалне злоупотребе (Марковић, 2018: 77). Без обзира на конкретан облик, последице су увек тешке и огледају се у патњи, повредама, нарушавању права и општем смањењу квалитета живота старијих особа.

Према дефиницији Светске здравствене организације, насиље над старијима подразумева сваки појединачни или понављани чин, као и изостанак адекватног поступања, који се јавља у оквиру односа заснованог на поверењу, а који доводи до штете, бола или узнемирености код старије особе (Петрушић, 2012: 35). Овакво одређење указује на злоупотребу моћи и контроле, стављајући овај облик насиља у исти контекст као и насиље над женама и децом (Ајдуковић и сар., 2007: 4, наведено према: Петрушић и сар., 2012: 35).

Овај вид породичног криминалитета релативно је слабо заступљен у научној литератури, пре свега због тога што се ретко пријављује и често остаје у домену тзв. тамне бројке криминалитета. У појединим случајевима за постојање насиља сазнаје се тек када оно доведе до најтежих последица, као што је лишавање живота (Марковић, 2018: 77). Ипак, савремена виктимолошка истраживања доносе више података о овом проблему, па се, на пример, наводи да је у Сједињеним Америчким Државама више од 1,5 милиона старијих особа годишње изложено неком облику насиља, при чему су починиоци најчешће лица која се о њима старају, укључујући и блиске сроднике (Игњатовић, 2010: 109).

### **3.3. Облици насиља у породици**

Према Конвенцији Савета Европе о превенцији и сузбијању насиља над женама и насиља у породици, под насиљем у породици подразумева се свако физичко, сексуално, психичко или економско насиље које се дешава у оквиру породице или домаћинства, односно између садашњих или бивших супружника и партнера, без обзира на то да ли учинилац живи или је живео у истом домаћинству са жртвом. Из оваквог одређења могу се издвојити најзаступљенији облици породичног насиља:

- физичко насиље;
- психичко насиље;
- сексуално насиље (Конвенција Савета Европе, члан 3).

У пракси се насиље у породици ретко испољава кроз само један од наведених облика, већ се различити облици најчешће међусобно преплићу и надопуњују.

#### ***3.3.1. Физичко насиље***

Физичко насиље може се одредити као намерна употреба физичке силе која може довести до бола, повреде, инвалидитета или смртог исхода. Оно обухвата различите облике понашања, као што су гурање, гребане, чупање косе, тресење, шамарање, ударање, шутирање, уједање, дављење, наношење опекотина, убоде, физичко ограничавање кретања, премлаћивање и убиство, при чему ова листа не исцрпљује све могуће манифестације (Општи протокол, 2013: 6).

У великом броју случајева, физичком насиљу претходе претње његовом применом. Такве претње могу се посматрати и као вид психичког насиља, што додатно потврђује да су различити облици насиља у међусобној повезаности и да се често јављају истовремено.

Истраживање које је спровео Спасић показује да је више од петине испитаних жена у Србији било изложено претњама физичким насиљем. Као учиниоци се најчешће јављају муж или партнер, у више од 70% случајева, затим отац у око 15%, док се у мањем

проценту појављују брат, сестра, мајка или бивши партнер (Спасић, 2009: 34). У приближно петини случајева, претње су укључивале и лишавање живота, често на изразито сурове начине, као што су дављење, спаљивање, тровање, пребијање, сакаћење или ломљење костију.

Подаци указују да је физичко насиље над женама у Србији присутно у већој мери него саме претње насиљем. Око 30% испитаних жена изјавило је да је било изложено физичком насиљу, при чему су најчешћи учиниоци мужеви, а затим други чланови породице или бивши партнери. У одређеном броју случајева, жена трпи насиље од више чланова породице истовремено (Спасић, 2009: 34).

Истраживање Виктимолошког друштва Србије показује да је 184 жена доживело претње физичким насиљем, при чему оне најчешће потичу од партнера или супружника, а затим од других блиских сродника.

Као најучесталији облици физичког насиља издвајају се шамарање и пребијање. Према доступним подацима, 12,9% жена било је шамарано, 9% претучено, док је мањи проценат био изложен гурању, ударању или гађању предметима. Забележени су и тежи облици, као што су дављење, ударање песницама у главу или шутирање. У појединим случајевима насиље се вршило употребом различитих предмета, попут каиша. Забележени су и случајеви насиља током трудноће, као и ситуације у којима је физичка сила коришћена ради принуде на сексуални однос. У пракси се појављују и поједине традиционалне „васпитне мере“, као што су клечање на кукурузу или затварање у буре (Николић-Ристановић, 2002: 40).

### ***3.3.2. Психичко насиље***

Под психичким насиљем подразумева се нарушавање унутрашњег мира и сигурности жртве услед понашања, претњи и различитих облика застрашивања, са или без употребе средстава која могу довести до телесних повреда. Оно обухвата понижавање, контролу понашања жртве, ускраћивање информација, посрамљивање, омаловажавање и

окривљивање, као и изолацију од породице и пријатеља. Такође укључује манипулацију децом, умањивање родитељске улоге жртве и ограничавање приступа финансијским средствима и другим ресурсима, што значајно утиче на њено психичко и емоционално стање (Општи протокол, 2013: 7).

Психичко насиље се сматра једним од најсложенијих облика насиља, пре свега зато што га је тешко уочити и доказати. У највећем броју случајева испољава се кроз вербалну комуникацију, најчешће у виду претњи физичким насиљем. Поред тога, може се јавити и кроз невербалне облике понашања, као што су претећи покрети, израз лица или специфичан став тела (Јовановић, 2010: 43).

Посебан вид психичког насиља представља контролисање жртве путем праћења и ухођења, при чему се понављају радње узнемиравања и застрашивања. Ово укључује прогањање, појављивање на месту рада или становања жртве, узнемиравајуће позиве, поруке и писма, као и оштећење њене имовине (Општи протокол, 2013: 7).

У оквиру психичког насиља издваја се и економско насиље као његов специфичан облик. Оно подразумева неравноправан приступ заједничким финансијским средствима, контролу или ускраћивање новца, спречавање запошљавања, образовања или професионалног напредовања, као и ограничење права на имовину или принудно одрицање од ње. У ову категорију спада и отуђење имовине без сагласности жртве, али и други слични облици злоупотребе (Општи протокол, 2013: 7).

Опасност психичког насиља огледа се у његовој суптилности, тешкој уочљивости и доказивости, као и у чињеници да последице често нису одмах видљиве. Оно обухвата различите облике понижавања, застрашивања, изолације, злоупотребе моћи и економске контроле.

### **3.3.3. Сексуално насиље**

Сексуално насиље подразумева сваки сексуални чин који се врши без пристанка жртве или у ситуацији када она није у могућности да слободно одлучује о учешћу. Обухвата и покушај таквог чина, као и случајеве у којима жртва, услед болести, инвалидитета, дејства

психоактивних супстанци, узраста или притиска, није у стању да се сагласи или одбије учешће. Такође укључује понижавајуће и болне сексуалне радње, као и принуду кроз застрашивање, уцене или претње, које се могу испољити употребом речи, гестова, предмета или оружја (Општи протокол, 2013: 7).

Сексуално насиље представља један од најосетљивијих облика насиља у оквиру породице. Истраживања показују да је око 10% испитаних жена било изложено принудном сексуалном односу или другим облицима сексуалне принуде од стране члана породице. Као најчешћи учиниоци јављају се муж или партнер, у више од 85% случајева, затим бивши партнер, док се у мањем броју појављују и други сродници, као што су свекар или зет. У појединим случајевима, жена је била изложена насиљу од стране више лица (Спасић, 2009: 37–38).

Подаци Виктимолошког друштва Србије указују да је 61 испитаница пријавила да је као пунолетна особа доживела сексуално насиље у породичном окружењу. И у овим случајевима, насилници су најчешће били садашњи или бивши партнери, али и други чланови породице (Николић-Ристановић, 2002: 61).

#### 4. ЗАШТИТА И ПОМОЋ ЖРТВАМА

Међу првим међународним документима који су се бавили правним положајем жртава криминалитета, као и различитим видовима помоћи, подршке и заштите истих, по важности се истиче Декларација Уједињених нација о основним принципима правде за жртве криминалитета и злоупотребе власти (Марковић, 2018: 223). И по њој:

„Појам „жртва“ подразумева особу која је, самостално или колективно, претрпела штету, укључујући физичке или менталне повреде, емоционалну патњу, економски губитак или значајно нарушавање својих основних права, услед чињења или нечињења које представља кршење неког од кривичних закона Земље чланице, укључујући и оне законе којима се злоупотреба моћи прописује као кривично дело. Особа се може сматрати жртвом, према овој Декларацији, без обзира на то да ли је починилац кривичног дела идентификован, ухапшен, да ли му се суди или је осуђен и без обзира на породичне односе који могу постојати између починиоца и жртве. Појам „жртва“ такође може обухватати и ужу породицу или лица зависна од непосредних жртава, као и особе које су претрпеле штету приликом покушаја да помогну жртви у невољи или да спрече наношење штете трећем лицу (Декларација Уједињених нација о основним принципима правде за жртве криминалитета и злоупотребе власти чл. А ст. 1 и 2).“

Помоћ жртвама насиља састоји се из три нивоа, а то су: заштита (применом политике и праксе на свим државним нивоима), превенција (подизањем свести и унапређењем едукативних програма) и пружање директне помоћи жртвама насиља у породици (давањем материјалне помоћи, пружањем различитих услуга саветовања и сл.) (Марковић, 2018: 224). Како би заштита жртава насиља у породици била ефикасна неопходна је чврста сарадња између институција које су носиоци система заштите (центри за социјални рад, полиција, тужилаштва, судови и здравствене установе) и комбинација претходно наведених нивоа помоћи жртвама (Општи протокол о поступању и сарадњи установа,

органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима, 2012: 9, наведено према: Марковић, 2018: 227).

#### **4.1. Породичноправна заштита**

Породичноправна заштита у Републици Србији уређена је на начин да је законодавац изричито забранио насиље у породици, члановима породице признао право на заштиту од овог облика насиља, прописао мере породичноправне заштите и услове за њихово одређивање, као и посебан поступак који се примењује у парницама поводом заштите од насиља у породици (Марковић, 2018: 250).

Породични закон, у члану 198, предвиђа мере заштите од насиља у породици чија је основна сврха спречавање тежих последица по жртву. Ове мере се не изричу степенасто у зависности од интензитета насиља, нити су међусобно условљене, већ суд одлучује коју ће меру применити на основу процене која ће најефикасније спречити даље насиље. При томе, суд није везан предлогом странака, већ може одредити једну или више мера, као и трајање сваке од њих, узимајући у обзир конкретне субјективне и објективне околности случаја (Њагуловић, 2012: 596).

Мере заштите које закон предвиђа су:

1. издавање налога за исељење из породичног стана или куће, без обзира на право својине или закупа;
2. издавање налога за усељење у породични стан или кућу, без обзира на право својине или закупа;
3. забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености;
4. забрана приступа простору око места становања или рада члана породице;
5. забрана даљег узнемиравања члана породице (Породични закон, члан 198 став 2).

Све наведене мере имају привремен карактер и могу трајати најдуже до годину дана (Породични закон, члан 198 став 3). Њихово трајање може се продужити уколико и даље постоје разлози због којих су изречене (Породични закон, члан 199), али могу и престати

пре истека тог рока ако ти разлози више не постоје (Породични закон, члан 200). Као недостатак законског решења истиче се чињеница да је овлашћење за покретање поступка ради укидања мере заштите дато искључиво учиниоцу насиља, што у пракси може изазвати одређене проблеме.

#### **4.2. Кривичноправна заштита**

О кривичноправној заштити је већ било речи у оквиру поднасловa „Насиље у породици према члану 194. КЗ“, па бих нагласила да се овај део односи на статистички приказ реаговања на насиље у породици, фазе кривичног поступка, хитне мере предвиђене Законом о спречавању насиља у породици и приказ поштравања казнене политике.

Крајњи циљ кривичног права није примена казне и кривичних санкција, већ да се делује на понашање човека, тј. заснива се на претпоставци да већина грађана неће вршити кривична дела. Законик о кривичном поступку не познаје појам жртве, већ користи термин оштећени, под којим подразумева лице чије је лично или имовинско право кривичним делом повређено или угрожено (Закон о кривичном поступку, Службени гласник РС, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 и 62/2021, члан 2. став 1 тачка 11).

У РС, закон као основну санкцију за кривично дело насиље у породици предвиђа казну лишења слободе. На основу тога, даље можемо рећи да је за кривично дело насиље у породици са исходом смрти члана породице у КЗ из 2002. године била прописана казна затвора од најмање 10 година, а да је са изменама и допунама овог закона дошло до смањења те казне. У поређењу са кривичним делом тешко убиство ( КЗ, члан 114 став 1) за чије је извршење предвиђена казна затвора од најмање 10 година, где би члан породице као оштећени био отежавајућа околност, сматрам да је потребно строже санкционисање овог облика насиља у породици.

### 4.3. Прекршајноправна заштита

Потреба анализе прекршајних одредби у контексту насиља у породици истиче се из више разлога. Најпре, треба истаћи приметну тенденцију да се највећи број случајева насиља у породици управо решава кроз прекршајне поступке (Анђелковић, 2003).

Шкулић (2012) упућује на потребу рестриктивније примене кривичног инволвирања и на примену алтернативних, превентивних мера, због чега се прекршајно законодавство поставља од изузетног значаја.

Осврнувши се на одредбе Закона о јавном реду и миру РС (2016), законодавац није експлицитно предвидео насиље у породици као прекршај. Ипак, анализом датог оквира наведено понашање може се подвести под одредбе садржане у члану 6 и члану 12 Закона. Тако се наводи да, ко свађом или виком ремети јавни ред и мир или угрожава безбедност грађана, казниће се новчаном казном од 20.000 динара или казном затвора до 20 дана. Истим делом предвиђа се и да, ко угрожава сигурност другог лица претњом да ће напасти на живот или тело тог или њему блиског лица, казниће се новчаном казном до 25.000 динара или казном затвора до 30 дана. Коначно, ко вређањем или злоупотребом другог, вршењем насиља над другим, изазивањем туче или учествовањем у њој, угрожава спокојство грађана или ремети јавни ред и мир, казниће се новчаном казном до 30.000 динара или казном затвора до 60 дана.

Слично се може закључити и у вези члана 12 Закона о јавном реду и миру, а којим се наводи да, ко просјачењем или скитничењем, или непристојним, дрским и безобразним понашањем, угрожава спокојство грађана или ремети јавни ред и мир казниће се новчаном казном до 20.000 динара или казном затвора до 30 дана.

Премда законодавац, чланом 52 диференцира 12 заштитних мера које се могу изрећи за учињени прекршај, у контексту насиља у породици посебно се наглашава важност: одузимања предмета; обавезног лечења зависника од алкохола и психоактивних супстанци; обавезног психијатријског лечења и забране приступа оштећеном, објектима или месту извршења прекршаја.

Чланом 59 Закона о прекршајима суду се отвара могућност и изрицања мере обавезног лечење зависника од алкохола и психоактивних супстанци.

На крају, чланом 61 законодавац је предвидео могућност изрицања забране приступа оштећеном, објектима или месту извршења прекршаја. Као и у ранијим опцијама наведена мера изриче се са циљем спречавања учиниоца да понови прекршај, односно са циљем превенирања накнадног угрожавања оштећеног лица (Закон о јавном реду и миру („Сл. Гласник РС“, бр. 6/2016); Закон о прекршајима РС („Сл. Гласник РС“, бр.65/2013 и 13/2016)).

#### **4.4. Превенција насиља у породици**

Као што је већ познато, поред позитивних аспеката породичних односа у свакодневном животу појављују се и многи негативни аспекти, који се огледају кроз учестала сукобљавања, сталну нетрпељивост и несношљивост, а који имају за последицу настанак различитих облика насилничког и девијантног понашања у породичној заједници. Породица је примарна друштвена заједница, а једно од основних људских права је да ни једна особа не сме да буде жртва насиља, насиља у породици или породичној заједници. Такође, процес одвијања насиља је сложен, траје годинама и не дешава се изненада.

Како наводи Ајдуковић (2003), држава има право и обавезу да предузме потребне мере како би спречила насиље у породици, односно смањила и олакшала његове последице.

Према Петрушићу (2005), превентивно се може деловати на три нивоа, а то су:

- Примарна превенција, у коју је укључена целокупна друштвена заједница и која подразумева вођење кампања за подизање свести о дискриминацији жена, проблему насиља над женама, уз едукацију и промоцију родне равноправности;
- Секундарна превенција, која је усмерена према појединцу и друштвеним групама које су изложене већем ризику од насиља, а која обухвата рано препознавање ризичних фактора повезаних с насиљем и правовремену интервенцију;

- Терцијарна превенција се огледа у развијању теологије поступања у случајевима насиља, изградњи мреже институција и стручњака разних профила, као што су: полиција, судство, здравство, социјална заштита, образовне институције.

Превенција насиља у породици је, по мишљењу Ајдуковића (2003), здружена активност у предузимању различитих мера које имају за циљ да уклоне чиниоце који могу узроковати насиље у породици, да омогуће да се посебности сваког члана породице и међусобни односи у породици развијају на принципима слоге, поверења, љубави, блискости и сл., и да обезбеди примарну и адекватну заштиту и помоћ посебно жртвама насиља, али и насилнику.

Субјекти превенције и заштите од насиља у породици су васпитно-образовне институције, центри за социјални рад, службе социјалне и дечије заштите, установе здравствене заштите и полиција.

## **5. ПОЛИЦИЈА КАО НОСИЛАЦ ДРУШТВЕНЕ ЗАШТИТЕ**

Полиција има централно место у систему заштите од насиља у породици јер представља државни орган који непосредно поступа у јавном простору, примењује закон и обезбеђује услове за несметан живот грађана. Њена улога није ограничена само на реаговање када дође до инцидента, већ обухвата и стално праћење безбедносних појава, превенцију, сарадњу са грађанима и другим институцијама, као и одржавање поверења у правни поредак. Управо због тога, како наводе Кековић и Димитријевић, положај полиције у систему безбедности треба посматрати кроз правни, организациони и функционални аспект, јер се тек њиховим повезивањем може разумети стварни домет полицијског деловања у области јавног реда и мира (Кековић & Димитријевић, 2017).

### **5.1. Појам, функције и место полиције у систему безбедности**

Полиција као државни орган делује у оквиру извршне власти и представља носиоца унутрашњих послова који су законом поверени Министарству унутрашњих послова. Њена посебност у односу на друге органе огледа се у томе што непосредно примењује овлашћења у јавном простору, поступа у контактима са грађанима и обезбеђује спровођење закона у ситуацијама када постоји опасност по безбедност, ред или права других лица. У теорији полицијског права, Милетић истиче да се полиција зато не посматра само као служба реаговања, већ као институција јавне власти чије поступање мора бити истовремено делотворно и правно ограничено (Милетић, 1997).

Основни задаци полиције у области превенције и сузбијања насиља у породици обухватају превенцију, правовремено откривање ризичних појава, интервенцију у случају инцидента,

заштиту лица, као и успостављање реда након инцидента. У практичном смислу, то значи да полиција делује и пре, и током, и након безбедносног догађаја. Превентивни рад је посебно важан јер смањује потребу за репресивним мерама, док квалитетно поступање у кризној ситуацији спречава ширење последица и додатну дестабилизацију јавног простора. Та функционална ширина полицијског деловања показује да улога полиције у одржавању јавног реда и мира има континуирани, а не само интервенциони карактер (OSCE, 2007; Бркић, 2018).

Полиција има важно место и у заштити уставног поретка, јер се очување јавног реда и мира, као и сузбијање насиља, не односи само на мирно понашање у јавности, већ и на заштиту уставом утврђених права, слобода и институција. Устав Републике Србије поставља темељ владавине права и гарантује људска и мањинска права, а полиција у свом поступању мора да делује у складу са тим начелима. То значи да полицијско поступање није усмерено само на сузбијање недозвољеног понашања, већ и на заштиту уставних вредности, укључујући законитост, једнакост грађана и правну сигурност (Република Србија, 2006; Council of Europe, 2001).

Осврћући се на наводе Кековића, можемо истаћи да је положај полиције у систему безбедности посебно осетљив зато што она истовремено мора да штити јавни интерес и да поштује права грађана у свакодневном контакту. За разлику од неких других безбедносних актера који делују посредно или аналитички, полиција је стално изложена јавности, медијима и непосредној провери законитости свог поступања. Због тога се њен институционални легитимитет не гради само на законским овлашћењима, већ и на професионалности, сразмерности и доследној примени правила у пракси (Кековић, 2009; United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights, 1979).

## **5.2. Организација и надлежност полиције у Републици Србији**

Организација и надлежности полиције у Републици Србији уређене су Законом о полицији, који полицијске послове поставља у шири оквир унутрашњих послова и рада Министарства унутрашњих послова. Овај закон је важан за тему дипломског рада јер

јасно повезује организацију Министарства, надлежност Полиције и законски основ њеног поступања у одржавању јавног реда и мира. На тај начин се види да полицијско деловање није изоловано, већ је део институционално уређеног система са прописаним овлашћењима, одговорностима и линијама командовања (Република Србија, 2018; Милетић, 2000).

Министарство унутрашњих послова представља носиоца унутрашњих послова државне управе, а Полиција је кључни оперативни део тог система. У контексту јавног реда и мира, значај Министарства није само у нормативном управљању и унутрашњој организацији, већ и у обезбеђивању кадровских, логистичких, стручних и командних услова за рад полицијских јединица на терену. То значи да ефикасност полиције у пракси зависи и од квалитета организационог уређења, унутрашње координације и јасног разграничења надлежности унутар Министарства (Република Србија, 2018; Кековић, 2011).

Организационе јединице задужене за јавни ред и мир имају посебан значај јер се у њима концентришу послови планирања, праћења, координације и оперативног поступања у области јавног поретка. У оквиру полицијске организације постоје јединице и организациони сегменти чији је задатак да непосредно прате појаве нарушавања јавног реда, усмеравају поступање на терену и координирају мере у сложенијим ситуацијама. За дипломски рад је важно да се нагласи да одржавање јавног реда и мира није само ствар патроле на терену, већ и резултат унутрашње организације, аналитичке подршке и командне координације унутар полицијског система (Република Србија, 2018).

Територијална организација полиције је посебно важна за област јавног реда и мира јер омогућава да се безбедносни проблеми решавају на месту настанка, уз познавање локалних прилика, навика и ризика. Практично гледано, надлежност се остварује кроз организационе нивое који покривају различите територије и омогућавају да се на локалном нивоу брзо реагује, а да се у сложенијим случајевима обезбеди виша координација и подршка. Овај систем је важан јер јавни ред и мир није једнако угрожен у свим срединама, па полицијска организација мора бити довољно флексибилна да одговори

на специфичности великих градова, мањих општина, граничних подручја и средина са већим бројем јавних окупљања (OSCE, 2007).

Надлежност полиције у овој области не треба посматрати само формално, већ и функционално, јер законска овлашћења имају смисао само ако су повезана са јасним процедурама и координацијом са другим органима. У одржавању јавног реда и мира полиција сарађује са другим државним органима, локалном самоуправом, инспекцијама и у одређеним ситуацијама са организаторима јавних догађаја. Зато организација полиције мора бити постављена тако да омогући брз ток информација, јасно доношење одлука и законито поступање у условима повећаног ризика или јавне осетљивости (Република Србија, 2016; Кешетовић, 2008).

### **5.3. Уставни и законски основ деловања полиције**

Уставни и законски основ деловања полиције представља кључни оквир за разумевање њене улоге у одржавању јавног реда и мира, јер полиција не поступа по слободној процени без ограничења, већ у складу са јасно утврђеним правилима. Устав Републике Србије поставља темељне вредности државног уређења, утврђује принцип владавине права и гарантује права и слободе грађана. Из тог разлога, свако полицијско поступање у јавном простору мора бити уставно засновано, што значи да истовремено мора да обезбеди ред и да поштује достојанство, једнакост и законска права лица према којима се поступа (Република Србија, 2006; European Court of Human Rights, 1950).

Закон о полицији представља основни системски пропис који уређује унутрашње послове, организацију и надлежност Министарства унутрашњих послова, полицијске послове и положај Полиције. За тему јавног реда и мира овај закон је посебно важан јер поставља оквир за полицијска овлашћења, начела поступања и организациону структуру кроз коју се те надлежности спроводе у пракси. На тај начин се обезбеђује правна извесност и за полицијске службенике и за грађане, јер су и овлашћења и њихове границе прописани законом (Република Србија, 2018; Милетић, 1997).

Закон о јавном реду и миру има ужи, али веома значајан предмет уређења, јер непосредно дефинише јавни ред и мир на јавном месту, утврђује противправна дела против јавног реда и мира и одређује надлежне органе за његово одржавање. Овај закон је важан за дипломски рад зато што омогућава јасно повезивање појма јавног реда и мира са конкретним правним нормама и облицима понашања који се санкционишу. Уједно, он показује да одржавање јавног реда и мира није само општа безбедносна функција, већ и нормативно прецизно уређена област са дефинисаним појмовима и надлежностима (Република Србија, 2016; Делибашић, 2017).

Устав, Закон о полицији и Закон о јавном реду и миру заједно чине основни правни троугао за полицијско поступање у овој области. Устав даје највиши вредносни и правни оквир, Закон о полицији уређује институционални и овлашћењски аспект, а Закон о јавном реду и миру конкретизује заштићену друштвену вредност и облике њеног нарушавања. Та повезаност је важна јер показује да полицијска пракса мора бити истовремено правно утемељена, стручно вођена и усмерена ка заштити грађана, а не само ка формалном спровођењу силе (Council of Europe, 2001).

Правни основ деловања полиције у савременим условима подразумева и поштовање међународних стандарда који се односе на рад полиције, употребу овлашћења и заштиту људских права. Европски кодекс полицијске етике, стандарди Савета Европе и међународни документи о поступању службених лица наглашавају законитост, сразмерност, професионалност и јавну одговорност као темељне принципе. У контексту јавног реда и мира, то значи да се успешност полицијског рада не мери само тиме да ли је ред успостављен, већ и начином на који је то учињено (Council of Europe, 2001; United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights, 1990).

Уставни и законски оквир полицијског деловања има и шири друштвени значај јер обезбеђује равнотежу између потребе за безбедношћу и заштите права грађана. Без тог баланса, полицијска овлашћења могу бити или недовољна за ефикасно одржавање реда, или прекомерна у односу на права и слободе. Зато је за разумевање улоге полиције у одржавању јавног реда и мира важно стално имати у виду да је полиција носилац државне

принуде, али и орган који мора да делује у оквиру права, под контролом закона и у интересу јавности (Република Србија, 2006; Република Србија, 2018).

## **6. УЛОГА ПОЛИЦИЈЕ У ПРЕВЕНЦИЈИ И СУЗБИЈАЊУ ПОРОДИЧНОГ НАСИЉА**

Један од највећих проблема код насиља у породици је чињеница да постоји велика тамна бројка, односно велики проценат непријављених догађаја насиља у породици полицији. Жртва насиља у породици из различитих разлога не жели да пријави насиље. У истраживањима спроведеним у Србији током 2009. године, дошло се до закључака да су жртве пријављивале насиље у породици полицији у 23,2% случајева, а од њих је 56,8% било незадовољно радом полиције (припадници полиције су најчешће викали на жртве, непријатно се понашали, исмевали или окривљавали). Жртве породичног насиља сматрале су да полиција треба ефикасније да реагује, а не тек после неколико месеци од пријаве, као и да им одмах дају информације о томе како да се заштите. Жртве нису биле задовољне начином поступања полицијских службеника, нарочито јер су полицајци мушког пола (Линдгрен и Николић-Ристановић, 2011).

За откривање насиља у породици потребан је мултисекторски рад и сарадња различитих установа и служби. Пре свега, главну улогу у откривању насиља у породици има полиција, али се не сме занемарити и улога образовно-васпитних установа, здравствених установа и служби, центара за социјални рад и других.

### **6.1.Закон о спречавању насиља у породици**

Закон о спречавању насиља у породици Народна скупштина Републике Србије донела је 2016.године.Овај закон се односи на превенцији насиља у породици, пружању помоћи и подршке жртвама насиља као и на поступање државних органа и установа у спречавању насиља у породици.Одредбе овог закона примењују се и на кривична дела попут прогањање,силовање,обљубе над немоћним лицем,обљубе над дететом,обљубе злоупотребом службеног положаја,недозвољене полне радње,полног узнемиравања,подвођења и омогућавања вршења полног односа,посредовања у вршењу проституције,приказивања,прибављања и поседовања порнографског матерјала и тако даље.Тумачењем овог закона долазимо до закључка да се овај закон примењује на низ кривичних дела која не представљају кривично дело насиље у породици.

Значај овог законског текста огледа се у могућности изрицања ,како је то предвиђено чланом 17,хитних мера:мера привременог удаљења учиниоца из стана и мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој.Ове мере се изричу од стране надлежног полицијског службеника али после процене ризика установи непосредну опасност од насиља у породици,при чему доноси наређење којим изриче хитну меру учиниоцу који је доведен у надлежну организациону јединицу полиције.Законом је предвиђено да се могу изрећи обе мере ,а исто тако хитне мере које изрекне надлежни полицијски службеник трају 48 часова од уручења наређења.

Предвиђена је специјална обука за поступање надлежних државних органа у случајевима насиља у породици и кривичних дела одређених Законом о спречавању.Тако надлежни полицијски службеници,јавни тужиоци,заменици јавних тужилаца и судије које примењују овај Закон дужни су према члану 28 став1 заврше специјализовану обуку према програму који доноси Правосудна академија.

Закон о спречавању се не примењује на малолетна лица која учине насиље у породици.Могу се наћи оправдани аргументи за овакво решење законодавца,које се

огледају у томе да је проблематично малолетнику изрицати хитну меру, јер се постаља питање где ће он боравити за време трајања хитних мера, колико ће таква мера угрозити његово школовање, као и све негативне реперкусије које она носи са собом. Вршење кривичних дела од стране малолетника није реткост, тако да је морало да се пропишу механизми којима ће се малолетници спречавати у вршењу насиља.

## **6.2 . Превентивно и репресивно деловање полиције**

У Републици Србији, Уставом су загарантована основна људска права између којих су и она која могу бити угрожена насиљем у породици: право на живот, физички и психички интегритет, деца су заштићена од психичког, физичког, економског и сваког другог искоришћавања или злоупотребавања. Самим тим, државни органи су дужни да се старају да загарантована права буду сваком грађанину доступна, тако да могу превентивно деловати на потенцијалне изворе угрожавања (Република Србија, 2006).

Која мера ће бити конкретно примењена од стране полиције зависи од прикупљених оперативних информација и од циља који треба реализовати. Управо од тога зависи и тактика њиховог спровођења. По правилу, превентивне мере предузимају униформисани полицијски службеници који обављају делатност (оперативну, патолну и позорничку) на безбедносном сектору. Након извршеног кривичног дела (насиља у породици), у циљу откривања извршиоца, полиција примењује овлашћења садржана, пре свега, у ЗКП, који прописује под којим се условима могу применити поједина овлашћења. Успешно репресивно сузбијање криминалитета истовремено је и његово предупредивање, јер се оно у нашој стварности испуњава превентивним садржајем. Многа истраживања (студије) показују да грађани желе полицајца у суседству (Petrušić i sar., 2018).

На том трагу, Вуковић објашњава да када дође до извршења насиља у породици или грађани дођу до сазнања да се нешто неуобичајено дешава у породици која живи у суседству (на простору где живе и раде) желе да имају полицајца у близини, кога добро познају, и у кога имају поверења да би са њим поделили такву информацију (Вуковић,

2009). Аутор сматра да је то много боља солуција него када се деси криминални догађај да пријављују на број за хитне позиве а онда на интервенцију дође патрола полицајца коју не познају, и која нема сазнања о историји насиља у датој породици. Рад полиције у заједници зависи од проактивног решавања проблема од стране полиције. Решавању проблема помаже познавање подручја на ком ради полицајац, насеља, односно суседства, изградње међусобног поверења и стицање обавештајних података о догађајима у том делу града (Вуковић, 2009).

Нови концепт рада полиције који би се усмерио на рад полиције у заједници могао би допринети повећању превентивних активности које би допринеле смањењу појаве насиља у породици. Спасић објашњава да ако заузмемо становиште и уз превентивне активности применимо и теорије "сломљеног прозора" и "нулте толеранције", то би значило да полиција мора реаговати на сваку пријаву и најблажег насиља у породици на тај начин што ће ухапсити насилника и процесуирати га у најкраћем року. Тако би се постигао такав ефекат да би се, у старту повећао број евидентираних/пријављених насиља у породици, али би се сигурно смањио стварни број учињених насиља у породици. Међутим, постојао би ризик од злоупотребе пријављивања насиља и у оним случајевима када насиље није учињено, а поставља се и питање какав би ефекат таква политика полиције имала на даљи опстанак породица и бракова (Спасић, 2013).

Наиме, присутан је одређени проценат лажног пријављивања кривичних дела са елементима насиља у породици, а најчешћи мотиви за лажно пријављивање тих догађаја дела су: 1) освета партнеру због раскида везе, 2) љубомора, 3) неузвраћена љубав, 4) материјална корист, 5) код млађих особа ради оправдања због: бекства од куће, касних

излазака, неоправданих изостанака из школе, недовољних оцена, скретања пажње родитељима на личне или породичне проблеме (Спасић, 2013).

Неке од индиција које могу указати да се ради о лажном пријављивању насиља у породици и партнерским односима су:

- нетачни детаљи о времену, месту и начину извршења кривичног дела,

- непостојање одбрамбених повреда код оштећене особе која изјављује да је силом принуђена на обљубу,
- проток дужег времена од тренутка „извршења“ кривичног дела до пријављивања, и др (Спасић, 2013).

Превенцији појаве насиља у породици полиција може допринети сталним едуковањем и обучавањем полицијских службеника да препознају ову појаву, у циљу подизања свести да је насиљу у породици и родно засновано насиље друштвено неприхватљива појава која је позитивноправним прописима регулисана као криминални деликт. Потребно је полиција као државна институција да узме учешће кроз кампање и апеле на борбу против насиља у породици, кроз покретање иницијатива које ће да спроводи у оквиру заједнице у којима ће учествовати припадници полиције са циљем промоције полиције као социјално-услугне организације. Потребно је успоставити сталну сарадњу са медијима по питању заједничког иступања са невладиним организацијама које се баве овом проблематиком и другим државним институцијама и информисати јавност о распрострањености и расту насиља у породици. Такође, потребно је узети учешће кроз организовање округлих столова, трибина, саветовања, научних и стручних конференција од стране компетентних организационих нивоа МУП-а на којима ће учествовати представници свих институција укључених у процес превенције насиља у породици (Konstantinović-Vilić i Petrušić, 2005).

Наведени аутори су миљења да је неопходно успоставити партнерски однос са локалном заједницом, у циљу заједничког преузимања одговорности за откривање и сузбијање сваке појаве насиља у породици. Потребно је едуковати чланове заједнице како да умање ризик да постану жртва насиља у породици и на који начин да препознају почетне облике насиља, и на који начин да се супроставе истим (Konstantinović-Vilić i Petrušić, 2005). Полицајац који ради на одређеном микро подручју (позорничком рејону, безбедносном сектору) мора добро познавати прилике на терену, пратити безбедносно стање у оним породицама где је у ранијем периоду евидентирано насиље у породици, едуковати чланове заједнице о проблему насиља у породици и начинима сузбијања истог, а сталним прикупљањем обавештења на терену уочавати сваку појаву која може довести до

извршења кривичног дела или прекршаја, при чему је потребно да му главни циљ буде спречавање таквих догађаја - превенција насиља у породици (Kolarić i Marković, 2022).

Неопходно је да полицајци дужи низ година раде на истом подручју, да добро упознају грађане који бораве и раде на том подручју и да успостави са њима пријатељски однос. Сваку обавештајну информацију/податак, до које дође а која се односи на безбедносне догађаје полицајац треба да проследи надлежној криминалистичкој служби ради даље обраде и анализе, а све у циљу проактивног деловања, да се спречи криминални догађај. Такође, потребно је да едукује грађане на који начин да пријаве насиље, којим државним органима, које су законске могућности да се заштите од насиља, а такође их упознати и са могућношћу остваривања контакта са невладиним организацијама које се баве проблемом насиља у породици (Kolarić i Marković, 2022).

### **6.1. Откривање насиља у породици**

Благовремено откривање било ког кривичног дела, па и насиља у породици, треба да буде један од врло важних организационо-тактичких задатака полиције. Искуство показује да је најчешћи извор сазнања грађанин, било да је он оштећен кривичним делом или се појављује у неком другом својству, а најчешће као сведок догађаја. Због тога, полиција треба тежити ка томе да у свакодневном раду задобије поверење грађана као најчешћих извора сазнања (Марковић, 2018).

Као један од најчешћих начина сазнања за кривично дело насиља у породице је прикупљање обавештења. Ако у свакодневном раду службеници полиције дођу до непосредних сазнања о извршеном насиљу у породици, дужни су да о томе сачине службену белешку (извештај) и да са истом упознају непосредног руководиоца, који ће исти предмет дати у рад оперативним радницима који поступају по овој врсти кривичних дела (Марковић, 2018).

Како наводе Матијашевић и Драгојловић, то почетно сазнање је основ за даље поступање полиције, која је дужна да о свим сазнањима обавести надлежног јавног тужиоца и изврши

даље провере ради добијања сазнања (основа сумње) да ли је дошло до чињења кривичног дела насиља у породици. Тада ће полицијски службеник углавном прво од грађана који станују у истом крају прикупити обавештења о породици у којој је пријављено насиље, а одређене провере извршиће и евентуално преко оперативних веза. Потом ће позивати сведоке насиља у породици (ако постоје) да пруже одређена обавештења о евентуалном извршењу кривичног дела или прекршаја, а затим и оштећено лице, тј. пријављено лице за насиље у породици. Током обављања разговора и прикупљања обавештења од пријављеног лица, он може добити и статус осумњиченог, при чему ће полиција према њему поступати у складу са Законом о кривичном поступку (Матијевић и Драгојловић, 2022).

За откривање, тј. прикупљање сазнања о извршеним кривичним делима и учиниоцима насиља у породици, овлашћена службена лица полиције најчешће користе пријатељске и познаничке везе тј. лица која добровољно, без икаквог интереса и користи, повремено пружају податке о таквим догађајима. То су најчешће познаници и комшије чланова породице у којој је дошло до извршења овог кривичног дела. Поред тога, прикупљање сазнања врши се и од стране родбине жртава насиља и других чланова породице (Рацић и Достић, 2024).

Обрађени, правилно ускладиштени и подаци прикупљени из више извора, могу у великој мери да допринесу квалитетној реакцији полиције на насиље у породици. Ови подаци су веома корисни за прогнозирање могуће ескалације насиља, за идентификовање фактора ризика који се односе на жртве, децу и друга лица која могу бити угрожена. Свака нова обавештајна информација захтева израду нове процене, нарочито када постоји висока учесталост насилничког понашања или претње насилничким понашањем, када су насилних и жртва раздвојени или је насилник недоступан. Посебан ризик додатно представљају и везе у преступничкој средини и могућност ангажовања другог лица које би могло да повреди или лиши живота жртву. У складу са тим, Симеуновић-Патић и сарадници истичу да за сваки орган који се супротставља насиљу у породици, врло битне информације представљаће и оне о профилу оваквих насилника као и подаци о идентификованим везама у преступничкој средини. У базе података обавештајног

система, поред наведеног, треба унети и податке о мерама заштите од насиља (Симеуновић-Патић и сар., 2014).

Како наводе Александра Фатић и сарадници, обавештајне податке о насиљу, полицијски службеник може до користити:

- Да идентификује факторе ризика за жртве и децу;
- Да идентификује насилнике са великом вероватноћом за поврат;
- Да идентификује везе са другим учиниоцима и друга криминална понашања;
- За обавештајно истраживање злостављања деце и других;
- За праћење тачности претходно прикупљених обавештајних података о насиљу конкретног учиниоца;
- За израду општих статистичких показатеља;
- За размену информација са партнерским службама, где је потребно (Фатић и сар., 2013).

Након што полицијски службеници дођу до сазнања да је дошло или да може доћи до насиља у породици, тј. да може доћи до извршења кривичног дела, приступа се криминалистичкој провери (Фатић и сар., 2013).

До сазнања да је дошло или да може доћи до насиља у породици, најчешће долазе униформисани полицијски службеници опште надлежности. Они по својој надлежности и начину рада више предузимају превентивне мере него респресивне, односно прате безбедносно стање на одређеном подручју при чему им је примарна улога да спрече извршење кривичних дела и прекршаја. Полицијски службеници који су распоређени на безбедносном сектору да обављају позорничку, патролну и оперативну делатност, пре поласка на терен, дужни су да прикупе обавештења у полицијским евиденцијама (досијеу сектора и помоћном досијеу сектора) о пријављенима за насиље у породици у претходном периоду. Затим, њихов задатак је да прикупе обавештења од грађана на терену, као и да личним запажањима изврше провере да ли и даље долази до чињења насиља у породици од тих лица. Уколико дођу до позитивних сазнања, они ће, у складу са својим дужностима, писменим путем упознати надређеног руководиоца о томе, а како би он организовао даље поступање (Фатић и сар., 2013).

Полицајци који обављају послове на сектору треба добро да познају дешавања на подручју на којем раде и да посебно обратe пажњу на породице у којима се насиље у породици често пријављује и да у сваком тренутку оно може да ескалира тј. заврши са тежом последицом. Поред тога, потребно је да добро познају факторе ризика који могу довести до теже екскалације насиља у породици, па чак и до убиства члана породице. Због тога, руководиоци полиције морају да воде рачуна о томе да изаберу квалитетне и обучене полицајце који имају предзнања и специјализовани су у области сузбијања насиља у породици, да устале њихово распоређивање на сектору (да их поставе да дужи период раде на истом сектору) и да их континуирано шаљу на стручне обуке, семинаре и курсеве који се тичу сузбијања насиља у породици. Полицајац који дође до информација о насиљу у породици, све те информације мора да бележи и складишти у јединствену базу података, из које ће се узимати подаци за вршење прогнозе угрожености жртава насиља, а на основу

ње, вршити процена и усмеравање полицијске делатности на заштити жртава од будућег насиља (Фатић и сар., 2013).

## **6.2. Сарадња полиције и других система на откривању насиља у породици**

### ***6.3.1. Улога образовно-васпитног система***

Образовно-васпитни систем има веома важну и посебну улогу у друштву. Шекарић објашњава да му је оваква позиција омогућена са неколико параметара, а неки од њих су:

- Обухвата сву, односно већину деце из једне генерације (ово посебно важи за припремну предшколску и основну школу);
- С обзиром на обавезност, у систем је у исто време укључена већина припадника од минимално девет генерација;
- Деца, тј. ученици проводе заједно на једном месту на организован начин велики део свог дана (од 4 до 8 сати) градећи тако специфичне међусобне односе засноване на одређеним системима вредности;

- Образовно-васпитна функција система је од посебног значаја јер квалитет школовања у великој мери одређује будућност друштва;
- Запослени у систему раде са посебно осетљивом популацијом коју чине деца и млади (Шекарић, 2018).

У складу са овим, "улога образовно-васпитног система је првенствено превенција насиља, злостављања и занемаривања. Она укључује мере и активности у којима се у установи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације чиме се, између осталог, подржавају принципи родне равноправности, подиже ниво свести и осетљивости на насиље, укључујући и на родно засновано насиље и насиље у породици, и развијају знања и вештине и ставови потребни за конструктивно реаговање на насиље међу девојчицама, дечама, њиховим родитељима и свим запосленима" (Крстић, 2017).

Спроведеним истраживањима у свету, као на пример оно на које се позива Мејер у свом раду, дошло се до података да у 30-60% породица у којима је насилан један или оба родитеља постоји и злостављање деце, а у породицама где постоји насиље због којег жена мора да затражи помоћ полиције или да напусти дом, деца су била жртве насиља чак у 75-100% случајева (Meyer, 2025).

Један од главних извора података, у погледу процене понашања детета, јесте родитељ који најбоље познаје своје дете, његове особине, навике и реакције у одређеним ситуацијама. Ипак, Стернберг и сарадници наглашавају да овакав извор података има недостатке јер постоји увек ризик од недовољне објективности и поузданости података јер родитељи могу бити јако субјективни када је у питању њихово дете или негирати да је дете уопште изложено насиљу у породици (Sternberg et al., 2006).

Због тога, подаци које прикупљају наставно-васпитно особље и стручни тимови у васпитно-образовним установама у разговору са дететом, могу дати много поузданијих сазнања да је дете изложено насиљу или да је сведок насиља у породици. И у једном и у другом случају, пишу Ђурић и сарадници, мора се реаговати на начин да се у сарадњи са другим институцијама (полиција, центар за социјални рад и сл.) даље насиље прекине, жртва насиља заштити а насилник законски процесуира (Ђурић и сар., 2012).

Образовни систем може остварити најпотпунију улогу у превенцији појаве насиља. Школе могу да утичу на развијање осетљивости за проблеме злостављања и занемаривања, а и бити важан извор података у откривању проблема и упућивања на надлежне органе и службе и бити важни учесници у третману детета. Школе су, како се показало, свој задатак најбоље оствариле када се насиље већ догодило. Благовремено уочавање и регистровање појаве злостављања детета веома је значајно за предузимање одговарајућих мера у циљу спречавања даљег насиља (Ђурић и сар., 2012)..

Истом проблематиком се бави и Чимбуровић, који пише да је откривање, тј. сазнање о насиљу, први корак у заштити деце/ученика од насиља. Знаци насиља су у неким ситуацијама очигледни, док је у другим ситуацијама веома тешко открити проблем и због тога је улога професионалца и особе која ужива поверење детета веома важна. Нарочито је тешко открити да дете трпи емоционално или социјално насиље. Понекад, понашање детета указује само на постојање неког проблема, а при томе треба имати у виду да деца различито реагују на проблеме: повлаче се, раздражљива су, агресивна, преосетљива и сл. То су све знаци који указују да дете можда трпи насиље или злостављање. Откривање насиља може бити директно (када неко саопшти податак у вези са тим) или индиректно (када на основу неких знакова посумњате да постоји могућност да се насиље дешава) (Чимбуровић, 2011).

Улога образовног система у откривању насиља у породици веома је значајна у свеобухватном мултисекторском поступању на сузбијању ове појаве. Ипак, истраживања показују да се школе и друге обазовне установе у Србији ретко појављују као извор сазнања да је дошло до извршења насиља у породици над децом, или да су дошли до посредног сазнања од деце да се у одређеној породици врши насиље над слабијим члановима те породице. Како би се смањила тамна бројка, потребно је да се установе образовног система више укључе у решавање овог проблема (Чимбуровић, 2011).

### **6.3.2. Улога здравственог система**

Насиље у породици подразумева, као што је већ истакнуто, физичко, психичко и сексуално насиље. Физичко и сексуално насиље, превасходно, има видне последице, али

се (у здравственом смислу) не сме занемарити ни психичко насиље јер и оно оставља последице по жртву. "Доживљено физичко или сексуално насиље може да има за последицу смртни исход, који је директно или индиректно узрокован насиљем, као и читав низ несмртних исхода, тј. поремећаја телесног, менталног и репродуктивног здравља, те преузимање ризичних понашања која оштећују здравље. (...) При томе, било који, већ постојећи поремећај здравља, може се значајно погоршати услед изложености насиљу" (Купрешанин, 2022).

Као што је напоменуто, здравствене последице насиља нису само физичке повреде већ и много других, мање видљивих поремећаја здравља. Купрешанин истиче следеће: "Много чешће од повреда, код жена се јављају такозвани функционални поремећаји здравља, који

настају као индиректне последице насиља. Функционални поремећаји здравља су знатно чешћи код жена које трпе насиље у односу на оне које не живе у насиљу. То су поремећаји функције различитих органа и органских система и они не морају да буду праћени видљивим физичким повредама. Стога их здравствени радници ретко доводе у везу са изложеношћу насиљу" (Купрешанин, 2022).

Телесне повреде, дакле, нису једини исход насиља које често доводи до тзв. функционалних поремећаја здравља. Прави узрок ових поремећаја веома често остаје нејасан и неутврђен чак и од стране искусних здравствених радника који су обучени за препознавање последица насиља. У складу са спроведеним истраживањима, утврђена је веза између функционалних поремећаја здравља и физичког или сексуалног насиља (Ellsberg & Heisse, 2005).

Жене које трпе насиље своје опште здравствено стање процењују као лоше (или веома лоше) чак два пута чешће у односу на жене које нису имале такво искуство. Слични поремећаји уочени су и у вези са памћењем и концентрацијом, а ризик за настанак ових сметњи повећава се када је уз физичко насиље присутно и сексуално (Ellsberg & Heisse, 2005).

Жене које доживљавају физичко и сексуално насиље, или живе у константном страху од њега, као и жене које су изложене психолошком насиљу које се чак процењује као теже

подношљиво, углавном имају различите поремећаје у домену менталног здравља. Најчешће последице по ментално здравље су депресија, анксиозност и посттрауматски стресни поремећај. Осим депресије, злостављане жене знатно чешће пате од анксиозности, поремећаја спавања и социјалне дисфункције (UNDP, 2023).

Здравствени радници имају веома важну улогу и у препознавању и откривању злостављања и занемаривања деце. Они су међу првима којима се дете, родитељи или стручњаци из других система обраћају за помоћ у ситуацијама када је дете болесно, повређено, испољава тешкоће у понашању или када је породица у кризи. До података о злостављању и занемаривању детета долази се на два начина: 1) непосредно, приликом прегледа детета, 2) на основу препознавања знакова повреде на детету или понашања детета и породице (Пејовић-Милованчевић и сар., 2002).

У литератури су описани многи знаци и симптоми који побуђују сумњу да је реч о злостављању или занемаривању, али се на основу већине њих не може са сигурношћу утврдити злостављање или занемаривање детета, те је потребно да се детаљно сагледају све постојеће чињенице и целокупна ситуација детета у породичном и индивидуалном контексту (Пејовић-Милованчевић и сар., 2002).

Још један од начина откривања насиља према деци је поверавање, које може бити директно од стране самог детета или индиректно, од стране друге особе која има сазнање или сумњу да је дете злостављано (родитељ или други члан породице, комшије, вршњаци, наставници и сл.). Здравствени радници су у том случају изабране особе од поверења и они тада имају кључну улогу у фази откривања, те је врло важно да буду сензитивни за сигнале и потребе детета, да умеју да пруже детету континуирану подршку, сигурност и охрабрење, а да се истовремено ангажују у покретању процеса заштите детета, тј. пријављивању сумње надлежним службама (Марковић, 2018).

Жене жртве насиља чешће испољавају различите облике оштећења здравља укључујући и телесне повреде, те се оне чешће обраћају здравственој служби за помоћ. Стога, сви здравствени радници треба да имају на уму размере проблема насиља у породици, његове карактеристике, а посебно могуће здравствене последице које могу сагледати приликом свог професионалног контакта са њима. Жене које су преживеле интимно партнерско

насиље имају два пута већу шансу да доживе насилни прекид трудноће и 16% већу шансу за рођење детета са ниском телесном тежином. Такође, оне су два пута чешће депресивне и два пута више имају ризик да оболе од поремећаја прекомерног конзумирања алкохола у односу на жене које нису доживеле насиље у животу (Марковић, 2018).

Чим сазнају информације о могућем насиљу у породици, Зиројевић објашњава да су здравствени радници дужни да то насиље пријаве као и да дају потребне податке, без обзира што је један од основних постулата у здравственој струци поверљивост података. У оваквој ситуацији, предност над дужношћу чувања тајне има обавеза пријављивања ових случајева. Сви стручњаци који поседују информације о насиљу дужни су да процене које

су информације релевантне и неопходне за процес заштите и да их поделе са колегама које учествују у том процесу. Уз то, они имају обавезу да документују насиље те морају бити обучени да рутински попуњавају образац за евидентирање и документовање насиља. Медицински документ у којем су телесне повреде и здравствено стање претрпљеног насиља регистровани на одговорарајући начин, може бити употребљен у току судскомедицинског вештачења. То је валидан показатељ врсте и тежине нанесених повреда тако да представља значајан, а често и пресудан доказ претпрљеног насиља и његове тежине (Зиројевић, 2022).

### ***6.3.3. Улога центара за социјални рад***

У складу са Посебним протоколом о поступању центара за социјални рад органа старатељства у случајевима насиља у породици и женама у партнерским односима, до откривања конкретног случаја насиља у породици, тј. до сазнања о насиљу у породици, стручњаци центра за социјални рад- органа старатељства, могу доћи на два начина:

- Непосредно - приликом вршења свог делокруга рада из области социјалне и породичне заштите и
- Посредно - путем пријава од других државних органа, организација, установа, жртава насиља у породици, сродника и грађана (Посебан протокол, 2013).

Без обзира на то на који начин је центар за социјални рад, тј. орган старатељства сазнао (тј. открио) за насиље у породици, дужан је да поступи на следећи начин:

- Уколико је непосредно дошао до сазнања о извршеном насиљу у породици, или до сазнања да постоји ризик од насиља у породици, да одмах покрене поступак по службеној дужности и приступи отварању случаја и извршењу пријемне процене и одређивању степена приоритета реаговања. О непосредном сазнању сачињава се службена белешка;
- Уколико је до сазнања дошао посредно путем пријаве, организује пријем пријаве који обухвата: прихватање поднесака, пријем телефонских позива или лични контакт са подносиоцем или особом која је пријавила случај, помоћ у састављању одговарајућег поднеска, пружање потребних информација подносиоцу, упућивање на друге надлежне службе те отварање случаја у центру, односно провере прихватљивости и одређивању степена приоритета реаговања. (Поднеском се сматрају: захтеви, обрасци који се користе за аутоматску обраду података, пријаве, молбе, жалбе, притужбе, иницијативе и друга саопштења којима се корисник, односно друго физичко или правно лице обраћа центру) (Чворовић и сар., 2021).

### 6.3. Доказивање насиља у породици

Криминалистичким поступањем, превасходно полицијe, врши се доказивање насиља у породици. Насиље у породици спада у једну од најопаснијих ситуација којима присуствује полиција. Чланови породице могу бити под великим стресом који утиче на њихову способност да реагују рационално. До екстремног насиља може доћи када су партнери раздвојени услед чега долази нпр. до сукоба око старатељства над децом, сукоба око имовинских питања или када један од партнера сматра да више нема због чега да живи. Ситуације насиља у породици додатно се погоршавају када постоје отежавајући фактори као што су менталне болести или периоди интензивног емоционалног стреса (Поповић и Врућинић, 2025).

Због сложености самог насиља у породици, врло је важно да полиција поступа у складу са својим дужностима, да поступа правовремено, а да при том заштити сигурност жртава насиља у породици, али и јавности и самих припадника полиције. За доказивање кривичног дела насиља у породици као и гоњење учинилаца овог кривичног дела, постоје тачно утврђене радње у оквиру полицијског поступања (које важе за сва кривична дела) (Поповић и Врућинић, 2025).

#### *6.4.1. Полицијско поступање по сазнању за кривични догађај*

Након што добије прве информације о догађају, након што их провери и среди, припадник полиције ће изаћи на локацију места догађаја. Поред њега, на место догађаја излазе и руководиоци екипе за његово обезбеђење, руководиоци увиђајне екипе, као и сваки други појединачни члан других формираних екипа који ће, још у току приближавања месту догађаја, да анализирају постојећа сазнања, да размотре проблеме који се везују за кривичне догађаје оне врсте којој припада и догађај поводом ког се поступа, а ако је могуће, и да планирају радње које ће предузети по доласку на место одигравања конкретне догађаја (Марковић, 2015).

Уколико се установи да је реч о нарочито сложене случају, припадник полиције треба да контактира надлежне субјекте (надлежног јавног тужиоца, стручњаке одговарајуће специјалности, установе за пружање помоћи (здравствене, социјалне итд.) и друга лица чије је присуство на месту кривичног догађаја неопходно или пожељно). Такође, пре изласка на лице места, треба се одредити, уколико је могуће, за стручна лица одговорна за поједине аспекте обраде догађаја (Марковић, 2015).

Уз то, треба размотрити питање безбедности чланова екипе за обраду места догађаја. Треба се припремити на евентуалне опасне или сложене услове који захтевају употребу специфичних поступака и средстава. Такође, у склопу ових прелиминарних активности, треба организовати комуникацију са помоћним службама, како би се евентуални проблеми током криминалистичке обраде лица места могли ефикасно решити (Марковић, 2015).

У складу са Специјалним извештајем о насиљу над женама, његовим узроцима и последицама Комисије за људска права УН (Резолуција 1995/85) тј. у њему садржаног Оквирног модела легислативе о насиљу у породици, обавезе полиције у случају пријављивања насиља у породици су:

- Полицијски службеници не смеју сматрати позиве у вези насиља у породици као позиве нижег приоритета у односу на остале позиве;
- Полиција ће одговорити на пријаву насиља у породици када постоји опасност од насиља или је насиље у току, када је мера против насиља изречена а сматра се да ће бити прекршена тј. када је до насиља дошло раније;
- Полиција мора хитно да реагује чак и када насиље не пријављује сама жртва, већ сведок насиља, пријатељ или сродних жртве, здравствени радник или особа која ради у организацији која пружа помоћ жртвама насиља у породици;
- По пријему притужбе полиција ће: разговарати са жртвом у посебној просторији, разговарати са насилником и сведоцима, укључујући и децу;
- Саставиће детаљни извештај о томе по дефинисаном моделу;
- Посаветовати жртву о њеним правима;
- Обезбедити превоз жртве до сигурног места или обезбедити заштиту за онога ко је пријавио насиље;
- Удаљити насилника из куће, а ако то није могуће, а жртва је у опасности, ухапсити насилника (Coomaraswamy, 1998).

Као што је већ раније поменуто, постоје различити начини сазнања за ово кривично дело. То може бити пријављивање насиља телефоном или личним доласком у дежурну службу полиције жртве насиља или другог члана породице, пријављивањем од стране других лица (комшија, познаника, случајних пролазника) или установа (јавног тужилаштва, образовних и здравствених установа, организација које се баве заштитом жртава насиља итд.). Код најтежих облика насиља у породици често се дешава и да се извршилац сам пријави полицији (самопријава) (Киурски и Степанов, 2022).

Од начина пријављивања насиља и протеча времена од када је учињено зависи и начин поступања полиције. Полицијски службеник примиће пријаву сачињену у писменој форми

или поднету усмено. О усменој пријави која је примљена у Министарству, сачињава се записник о пријему пријаве, а ако је примљена ван Министарства онда се сачињава службена белешка. Приликом обављања разговора са подносиоцем пријаве, полицијски службеник дужан је да га упозори да је лажно пријављивање кривично дело (КЗ, чл. 334). У кривичну пријаву треба унети што више података који се могу поткрепити доказима, а посебно да ли је било очевидаца насиља, да ли је жртва насиља имала повреда, да ли је пријављивала насиље у другој установи и сл. Сви ови подаци могу да послуже за лакше доказивање насиља у породици у судском поступку (Киурски и Степанов, 2022).

#### *6.4.2. Прве мере поступања на месту кривичног дела*

Свест о безбедности и спремност је од кључног значаја за одговор на насиље у породици. Зато је врло добра пракса да на лице места изађу најмање две особе тј. два припадника полиције. Важно је да се приликом присуствовања насиљу у породици буде отвореног ума. Ове ситуације су често комплексне те је важно да се природа ове ситуације унапред не прецени тј. потцени. Припадници полиције који излазе на лице места треба да ово питање третирају озбиљно и да предузимају радње са фокусом на:

- Заштиту жртава (укључујући и децу која су можда била сведоци насиља или која можда нормално живе на датој адреси);
- Правовремено утврђивање да ли постоји могућност да лица поседују оружје и одузимање тог оружја;
- Идентификовање и истраживање кривичних дела- треба запамтити да широк спектар кривичних дела може бити почињен, те да сваки од њих мора бити истражен (Милошевић, 2017).

"Поступање службеног лица полиције које прво дође на место догађаја, али и сваког другог службеног лица које учествује у његовој обради, не сме да буде импулсивно, брзоплето и стихијско, већ осмишљено, смирено и систематично. (...) Разлог је у томе, што се са основним циљем, обезбеђењем места догађаја, морају ускладити и неки други циљеви, а пре свих: пружање помоћи повређеним лицима, омогућавање рада различитим

спасилачким службама, лишење слободе или непосредно гоњење учиниоца затеченог на делу, односно у близини места извршења, као и посебна заштита појединих предмета и трагова." (Жарковић и сар., 2011).

Када се насиље пријави путем телефона док је још у току или је непосредно завршено пре пријаве, поступање полиције је доста компликованије. У пракси су честе ситуације у којима жртва побегне од насилника и закључа се у једну од просторија куће (често са децом), тј. побегне од куће у суседство и тек тада пријави насиље. У тим ситуацијама, полиција мора брзо да реагује и интервенише зато што је живот жртве угрожен. Полицијски службеник у дежурној служби који прима пријаву узима само најосновније податке и то: локацију (адресу) где је насиље учињено, да ли насилник код себе има оружје или оруђе подобно за напад, да ли има повређених лица којима је потребна хитна здравствена помоћ и да ли су деца присутна на лицу места где се врши насиље. У тим ситуацијама, ако то безбедносна ситуација дозвољава, пожељно је да се не прекида телефонска веза, да дежурни службеник упути интервентну патролу полиције на лице места, а док она не стигне на лице места, од жртве треба прикупити још информација и података који су безбедносно интересантни за успешно обављање интервенције (Милошевић, 2017).

Полицијски службеник у дежурној служби треба да прикупи следеће информације: идентитет и статус лица које подноси пријаву (члан породице, жртва, када није ко је жртва/е и где се тренутно налази?); идентитет осумњиченог и да ли је још увек на месту где се десило насиље; уколико не, да ли се зна локација где се он тренутно налази; опис насилника; какве је физичке конституције; да ли је склон коришћењу хладног оружја или оруђа погодног за напад; да ли је под утицајем алкохола или наркотика; да ли неко од укућана легално или илегално поседује ватрено оружје; уколико има повређених, број и врсте повреда; да ли има још лица (нпр. укућана) на лицу места; где су тренутно сведоци насиља и деца уколико су присуствовала насиљу (Милошевић, 2017).

**Овако** прикупљене информације доприносе смањењу ризика коју свака интервенција носи, односно повећању степена безбедности како чланова патроле тако и других лица која се налазе на месту догађаја. Сва службена комуникација између дежурне службе

полиције и патрола упућених на интервенцију треба да буде преко отворене радио везе, на службеном каналу који је радни за све патроле на том подручју, зато што је битно да и остале патроле које су у том тренутку на терену буду упознате са том интервенцијом ради евентуалног пружања помоћи, ако буде потребно (Bećirović-Alić, 2018).

Прве мере по сазнању за насиље у породици имају за циљ да, пре свега, зауставе насиље у породици, уколико насиље још увек траје. "На место догађаја упућују се најмање два полицијска службеника (било би пожељно различитог пола ради пружања жртви могућности да разговара са женском особом), у циљу утврђивања околности случаја и пружања заштите и друге помоћи жртви насиља, спречавања учиниоца у даљем насилничком понашању, а по потреби и обезбеђивања превоза до најближе медицинске установе или склоништа" (Jovanović, 2011).

По доласку на лице места, полицијски службеници треба да ураде следеће:

- Да избегавају паркирање полицијског возила испред објекта где се десило насиље;
- Да се идентификују као полицијски службеници, објасне своје присуство;
- Да направе контакт са свим станарима објекта (куће и сл.), свим потенцијалним сведоцима, жртвом и учиниоцем;
- Проваљивање у објект инцидента дозвољено је ако је безбедност жртве у опасности (Марковић, 2015).

Након уласка, полицијски службеници треба да ураде следеће:

- Да идентификују и обезбеде сва лица на месту догађаја;
- Да уклоне осумњиченог, ако је потребно;
- Да процене повреде и пружи прву помоћ (позив медицинске службе и сл.);
- Да идентификују све људе или сведоке у просторијама у којима се десио инцидент;
- Да одвоје станаре и сведоке од жртве и учиниоца, држећи их на оку;
- Да ураде свеобухватни приказ догађаја од стране свих странака (извештај) (Марковић, 2015).

Како објашњава Спасић, ако је насиље у току, примарни задатак полиције је да заустави насиље, да раздвоји жртву од насилника и да пружи заштиту жртви. При томе, треба

елиминисати ризик да неко од учесника конфликта добије приступ оружју, хладном оруђу или другим предметима којим се неком може нанети повреда. Такав ризик је увећан уколико је насилник под утицајем алкохола или опојних дрога. Најсигурнији начин да се обезбеди да осумњичени не нанесе повреде другом или себи је да се примене средства принуде према њему, ако су испуњени законски предуслови (Спасић, 2013).

"Начин поступања полицијских службеника не месту где се одвија или се одвијало насиље мора бити професионалан. Средства принуде морају бити употребљена у границама законом утврђених овлашћења уз доминантну примену начела сразмерности у поступању. Приликом предузимања мера и радњи полицијски службеници поступају у складу са Законом о кривичном поступку" (Спасић, 2013).

У складу са наведеним, полицијски службеници који први поступају у случају насиља треба да:

- Прикупе одређене информације (на пример адресу/локацију, време, датум, тип позива, укључене стране);
- Буду свесни било које особе или возила који напуштају место догађаја;
- Приђу лицу места опрезно, уз скенирање целог простора, темељно процене лице места и установе евентуална секундарна места догађаја;
- Изврше почетна запажања (помоћу чула вида, слуха и мириса) за процену места догађаја и осигурања безбедности полицајаца пре него што се настави са даљим поступањем;
- Остану будни и на опрезу све време;
- Локацију схватају као место догађаја све док се не оцени другачије и
- Да омогуће безбедно пристизање додатних јединица и служби (додатне полицијске екипе, спасилачке службе, службе за пружање помоћи и сл.) (Спасић, 2013).

#### ***6.4.3. Прикупљање информација о насиљу у породици***

Прикупљање информација један је од првих корака приликом откривања, али и каснијег сузбијања насиља у породици. Благовремено прибављање потпуних и прецизних

информација од грађана присутних на месту кривичног догађаја доприноси његовом правилнијем одређивању, обезбеђењу и укупној криминалистичкој обради. Руководећи се тиме, службено лице које поступа у овој фази криминалистичке обраде места кривичног догађаја мора интервјуисати лица која су пријавила догађај, односно она која су затечена на месту његовог одигравања. Основни циљ разговора је да се дође до сазнања о томе шта се наводно десило (како се догађај поводом ког је извршен излазак на лице места одиграо, ко њу његови актери, који су, и где се налазе, предмети и трагови и сл.)" (Спасић, 2013).

Службена лица полиције која обезбеђују место кривичног догађаја са елементима насиља у породици треба да прикупе што више обавештења о самом догађају и о учесницима истог. Они треба да пренесу што више информација дежурној служби полиције која организује састављање увиђајне екипе и која ће те информације даље проследити њима. Закон о кривичном поступку прописује да јавни тужилац одлучује о томе да ли ће се и када вршити увиђај. Одлука јавног тужиоца о томе умногоме зависи од информација о догађају које добије од дежурне службе, односно посредно од полицијских службеника који обезбеђују лице места. У пракси поступања по пријављеним догађајима насиља у породици није ретка појава да јавни тужилац наложи само криминалистичко-технички преглед лица места, при чему не наложи вршење увиђаја. У таквим случајевима се такође врши обезбеђење лица места до доласка криминалистичког техничара (Спасић, 2013).

На месту кривичног догађаја, полицијски службеници који обезбеђују лице места, имају обавезу да легитимишу сва присутна лица која ту затекну. Провера идентитета лица је овлашћење полиције и врши се увидом у личну карту или другу јавну исправу са фотографијом.<sup>46</sup> У изузетним случајевима, провера идентитета може бити извршена на основу изјаве лица чији је идентитет проверен. Уколико се не може проверити идентитет лица, потребно је да се то лице доведе до службених просторија полиције ради утврђивања идентитета, најчешће коришћењем података из евиденција, применом метода и употребом средстава криминалистичке тактике и технике, медицинским или другим одговарајућим вештачењима. Личне податке овлашћено службено лице полиције треба да забележи а ради информисања руководиоца увиђајне екипе када стигне на лице места (Константиновић-Вилић и сар., 2021).

Приликом прикупљања информација о догађају од жртве, полицијски службеници треба да имају на уму да је жртва (оштећени) најчешће уплашена и да је у посебном психичком стању- шоку. Присутне негативне емоције жртве могу да се пројектују и на полицијске службенике, зато они морају да остану непристрасни и да користе све своје комуникационе вештине да би добили објективне информације о догађају. Потребно је да се жртвом, као и са сваким другим очевидцем догађаја, разговара одвојено, на месту где осумњичени не може пратити ток разговора, прислушкивати и онемогућити да жртва и друга лица говоре слободно, без страха. Жртви и/или потенцијалном сведоку треба објаснити поступак истраге и њихову улогу, укључујући и права. Треба им још објаснити да им је доступна полицијска подршка (заштита) (Константиновић-Вилић и сар., 2021).

Пожељно је да прикупљање обавештења од жртве врши полицијски службеник истог пола, који је прошао обуку за поступање у таквим случајевима. Задаци и циљеви информативног разговора са жртвом морају бити прецизно дефинисани. Циљеву су да се: усмери даљи поступак истраге, да се укаже на доказе о радњи насиља (начин на који је радња извршена) и последици, обезбеде основне информације неопходне за планирање разговора са осумњиченим и прикупе информације неопходне за процену ризика безбедности жртве, наставак или понављања радне насиља (Константиновић-Вилић и сар., 2021).

Прикупљање обавештења на месту догађаја врши се и од лица која су уочила ток кривичног догађаја, његово трајање и учеснике. Код кривичног дела насиље у породици најчешћи очевидци су комшије или родбина учиниоца и оштећеног. Они често покушавају да буду неутрални и да не износе превише детаља о догађају који су видели како се не би "замерали" учиниоцу или оштећеном. Полицијски службеници, приликом прикупљања обавештења од ових лица, треба да имају на уму и да ће одређени сведоци догађаја, ако су у бољим односима са једним чланом породице у којој је извршено насиље, преувеличавати или минимизирати сам догађај (Спасић, 2013).

Ако је на месту кривичног догађаја насиља у породици било присутно дете или малолетно лице, а потребно је и од њих прикупити обавештења ради доказивања насиља у породици и расветљавања кривичног догађаја, разговор са њим треба да обави полицијски

службеник који је стекао посебна знања из области права детета, преступништва младих и кривичноправне заштите малолетних лица. О деци која су присуствовала насиљу или имају пребивалиште на тој адреси, треба прикупити следеће податке: име и презиме, укључујући и надимке; датум рођења; пол; тачну адресу; опште здравствено стање детета; податке о стараоцу, усвојоцу или неком другом облику бриге о деци; у коју школу дете иде; детаљи о способностима и интересима детета, укључујући и личну добробит, способност комуницирања, повреде и понашање; детаљи о садржају исказа детета; детаљи о другој деци која су често присутна на адреси где се насиље догодило (АСРО, 2005).

#### **6.4.   Анализа пријављених догађаја насиља у породици на територији Србије**

Према званичним подацима Министарства унутрашњих послова, у 2023. години регистровано је 28413 догађаја насиља у породици, највише у периоду од 2018-2022. године. У односу на раније године, дошло је до лаганог повећања броја ризичних поступака, броја полицијских наређења, броја учинилаца којима је изречено наређење и оних који си имали меру привремене забране приласка и контактирања. Нешто знатније повећање региструје се у броју наређења за обе хитне мере и меру привременог удаљења из стана/куће. Увећан је и број случајева, али и број учинилаца који су поновили дело (Игњатовић, 2024).

Међутим, у 2023. години у односу на претходну дошло је до незнатног смањења броја предлога за продужење хитних мера и броја продужених хитних мера, што не одговара повећању броја полицијских наређења за хитне мере. Смањен је и број прекршајних пријава за кршење хитних мера. Када је у питању смањење броја случајева у којима се прикупљају обавештења или постоји основана сумња да је извршено кривично дело, тај податак не мора нужно да одражава смањење броја покренутих истражних поступака, имајући у виду повећање броја учинилаца којима су више пута изрицане хитне мере. Ипак, од 2019. године бележи се стални пад кривичних пријава за дело насиље у породици (Игњатовић, 2024).

Мушкарци су били најчешћи учиниоци насиља у породици (82,8%), али се из године у годину бележи промена односа између броја учинилаца насиља различитог пола, с

лаганим порастом удела жена међу учиниоцима насиља. Међу жртвама, особе женског пола су доминантно заступљене (71,8%), а такође се бележи мала промена односа жртава по полу, повећање броја жртава мушког и смањење броја жртава женског пола. Ипак, бројеви о полу учинилаца и жртвама насиља у породици доследно потврђују родни карактер ове врсте насиља (Игњатовић, 2024).

Када је у питању старосна структура учинилаца насиља у породици најчешће је реч о доби 31-50 година (51,6%), а односи су слични онима из претходних година. Старосна доб жртава води се у категоријама малолетна/пунолетна лица, а у 2023. години регистрован је највећи број малолетних жртава (9%). То је знатно повећање у односу на претходне године, али још увек далеко испод броја малолетних жртава које региструју центри за социјални рад (Игњатовић, 2024).

У сродничкој релацији између жртве и учиниоца насиља у породици доминира (53,6%) партнерски однос (брачни, ванбрачни, емотивни, актуелни и бивши). Мушкарци су најчешће учиниоци насиља према женама (91,5%), најчешће њихови партнери (65,9%) и други мушки сродници (25,6%). Мушкарци су најчешће и учиниоци насиља према мушкарцима који су жртве насиља (67,5%), док жене учине остало насиље, партнерке (21,7%) и сроднице (10,3%). И ови подаци недвосмислено потврђују родни карактер насиља у породици (Игњатовић, 2024).

Није било знатне промене у броју евидентираних лица за кривична дела прогањање и полно узнемиравање, а број осуђених лица и даље је несразмерно низак у односу на број пријава и број спроведених истрага. Било би важно истражити узроке великог јаза између броја пријављених и броја осуђених лица за ова кривична дела, али и разлоге за знатне разлике у подацима из два извора. Озбиљно забрињава број малолетних жртава кривичног дела полно узнемиравање (46,7%), од чега знатан број (17,8%) су деца испод 14 година. У 2022. години није било пријава за кривично дело принудно закључење брака и дело сакаћење женског полног органа (Републички завод за статистику, 2022).

Приказани подаци о поступању центара за социјални рад су из претходне године и нису у складу са врстом података које би требало да садрже евиденције тог органа у складу са одредбама Закона о спречавању насиља у породици. Центри су у 2022. години

евидентирали 38896 пријава насиља у породици, а то представља велику разлику у односу на број догађаја које је у истој години регистровала полиција (и није јасно како настаје). У извештају нема података о полној структури учинилаца насиља у породици, а сродничке релације између учинилаца и жртава нису приказане на родно осетљив начин, али је и овде партнерски однос најучесталија релација у којој се дешава насиље (54,3%). Највећи број пријава насиља регистрован је у старосној категорији одрасли (55,4%), најчешће према женама (77,9%), а потом у категорији деца (21,9%). Нема података о томе да ли су деца и одрасле жртве насиља међусобно повезане (да ли потичу из истих породица и у ком проценту) (Републички завод за статистику, 2022).

Остаје непознат садржај индивидуалних планова заштите и подршке жртвама. Када је реч о мерама које предузимају центри за социјални рад у заштити жртава, као и претходних година наводи се да је то најчешће пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подршке и помоћи. Није дошло до повећања броја деце која су због насиља издвојена из породице, а знатно је повећан број издвојених одраслих жртава. Није познат број поступака за мере заштите од насиља у породици, нити се наводи број тужби које су по службеној дужности поднели центри за социјални рад. Нема података о томе да ли је смањење броја мера иселења учинилаца насиља из стана/куће повезано са повећањем броја издвајања пунолетних лица из породице, у истој години (Републички завод за статистику, 2022).

У 2022. години (од августа) уведене су додатне евиденције које води Врховно јавно тужилаштво, у којима се прикупљају подаци о разматраним случајевима у складу са чл. 4 Закона о спречавању насиља у породици у основним и вишим јавним тужилаштвима. Обе врсте података бележи мањи број основних јавних тужилаштава у Србији, а из табела није могуће закључити о којим (конкретно) делима је речи, тако да остаје питање шта наведени подаци значе онима који их прате (Републички завод за статистику, 2022).

Треба поменути да је током 2022. године Више јавно тужилаштво у Београду у сарадњи са свих шест основних јавних тужилаштава успоставило два примера добре праксе - Службу за подршку жртвама и сведоцима родно заснованог насиља у просторијама Вишег јавног тужилаштва, и модела рада Група за координацију и сарадњу у посредовању у

запошљавању жена које су преживеле насиље. Обе активности су показивале одличне резултате и имале су потенцијал да постану стандардна пракса у свим вишим јавним тужилаштвима у Србији, док је у Вишем јавном тужилаштву у Београду овим активностима руководила Координаторка за родно засновано насиље (Републички завод за статистику, 2022).

Савет за сузбијање насиља у породици је одржао само седницу у сазиву Владе 2022. година. Министарство правде и Савет, уз подршку UN Women, израдили су текст новог Општег протокола о поступању и мултисекторској сарадњи у ситуацијама родно заснованог насиља према женама и насиља у породици, који је усвојен Закључком Владе дана 29.3.2024. године. Није познато колико је процес израде новог Општег протокола био партиципативан, али треба рећи да овај документ експлицира улогу специјализованих женских организација за подршку жртвама насиља, те остаје да се испрати да ли ће исто задржати и посебни (секторски) протоколи, а нарочито да ли ће ове организације доиста бити укључиване и уважаване (Игњатовић, 2024).

## 7. ЗАКЉУЧАК

Насиље у породици је један сложени друштвени проблем, за чије тумачење је неопходно укључивање стручњака из различитих области, како би се допринело проналажењу адекватног решења и тиме обезбедила одговарајућа правна заштита. Неопходно је нормативно унапређење закона РС којима се регулише овај друштвени проблем, које пре свега подразумева уједначавање и усаглашавање тих закона, а пре свега Кривичног законика и Породичног закона (јединствено одређење чланова породице и сл.). Проблем је казнена политика. Сматрам да су казне предвиђене за извршење кривичног дела насиље у породици неадекватне, поготово када је реч о тежим облицима, и да их треба ускладити са казнама које су прописане за појединачна кривична дела лаке телесне повреде, тешке телесне повреде, принуде, злостављања, мучења, појединих дела против полне слободе, убиства итд.

Могуће решење је и инкриминација у оквиру ових постојећих кривичних дела у виду тежег облика уколико је извршено према члану породице. Но, више пажње треба посветити заштити жртава насиља у породици, успостављањем ефикасног механизма за сузбијање, али и спречавање овог кривичног дела. Тиме би порасло поверење грађана у правни систем и можда би дошло до смањења „тамне бројке“ овог кривичног дела.

Међутим, сви ти механизми и инструменти прописани у циљу заштите жртава и њихових права нису ефикасни уколико грађани нису обавештени ни о њиховом постојању, а ни значају. Стога држава и институције треба да улажу своје напоре на информисање, образовање и обучавање у области људских права. Тиме би дошло до подизања свести грађана и о озбиљности овог проблема, али и о томе да их правни систем може заштитити. Те активности усмерене на подизање свести подразумевају стварање документације и информација, визуелног материјала и наставних средстава, организовање саветовалишта, радионица, образовних скупова, вођење кампања и предузимање других иницијатива које треба да пруже информације и објашњење у домену људских права и инструмената којим се иста штите.

Поред наведених питања, анализа целокупног система заштите од насиља у породици показује да ефикасност борбе против ове појаве у значајној мери зависи од благовременог и координисаног поступања надлежних институција. Насиље у породици се не може успешно спречавати и сузбијати само применом репресивних мера, већ је неопходно истовремено деловање на плану превенције, откривања насиља, заштите жртве и процесуирања учиниоца. У том систему полиција има посебно место, јер у великом броју случајева управо полицијски службеници први долазе у контакт са жртвом и учиниоцем и предузимају мере које могу бити од непосредног значаја за даљи ток поступка.

Улога полиције у превенцији и сузбијању насиља у породици не своди се само на реаговање након што је насиље већ извршено. Превентивним деловањем, праћењем безбедносних појава, препознавањем ризика и благовременим реаговањем могуће је спречити да дође до поновљеног или тежег облика насиља. Посебан значај има процена ризика, јер омогућава да се околности конкретног случаја сагледају у целини и да се у складу са утврђеним степеном опасности предузму одговарајуће мере заштите.

Истовремено, репресивно деловање полиције има значај у откривању учинилаца, прикупљању података и доказа и стварању услова за даље вођење поступка пред надлежним органима.

Поступање полицијских службеника по сазнању за насиље у породици захтева посебну пажњу, јер се од првих предузетих мера могу одредити даљи ток поступка и степен заштите жртве. Приликом поступања на месту догађаја неопходно је правилно проценити ситуацију, обезбедити место догађаја, заштитити жртву и друга угрожена лица, прикупити расположиве информације и обезбедити доказе који могу бити од значаја за утврђивање чињеница. Посебно је значајно да се изјаве жртве и других лица, трагови на месту догађаја, медицинска документација и други расположиви подаци посматрају у међусобној повезаности, јер се на тај начин ствара потпунија слика о самом догађају и околностима које су му претходиле.

Сложеност поступања у случајевима насиља у породици додатно указује на значај сарадње полиције са другим институцијама. Образовно-васпитне установе могу имати значајну улогу у раном препознавању знакова насиља над децом, здравствени систем у откривању последица физичког и психичког насиља, док центри за социјални рад имају значајну улогу у процени породичних односа, пружању подршке жртви и предузимању мера из своје надлежности. Због тога се успешна заштита не може заснивати на изолованом деловању појединачних институција, већ на њиховој међусобној сарадњи, благовременој размени информација и јасној подели надлежности.

Анализа пријављених догађаја насиља у породици на територији Републике Србије додатно потврђује значај континуираног праћења ове појаве. Пријављени случајеви представљају само део укупног обима насиља, имајући у виду постојање „тамне бројке“, односно случајева који остају ван евиденција надлежних институција. Због тога се статистички подаци о пријављеним догађајима не могу посматрати као потпуна слика распрострањености насиља у породици, али могу указати на одређена кретања и карактеристике појаве, као и на потребу за даљим унапређењем превентивних и репресивних мера.

Дакле, за ефикасно сузбијање насиља у породици неопходно је истовремено деловање на више нивоа. Поред унапређења нормативног оквира и адекватније казнене политике, потребно је јачати механизме раног откривања насиља, унапређивати поступање полицијских службеника, обезбедити квалитетнију сарадњу надлежних институција и посветити већу пажњу заштити и оснаживању жртава. Посебно је важно континуирано стручно усавршавање полицијских службеника и других професионалаца који поступају у случајевима насиља у породици, јер квалитет њиховог поступања непосредно утиче на ефикасност система заштите.

На основу свега наведеног може се закључити да полиција представља један од кључних субјеката у систему превенције и сузбијања насиља у породици, али да њена улога не може бити посматрана одвојено од деловања других институција. Ефикасан одговор на овај облик насиља захтева истовремено превентивно и репресивно деловање, благовремено откривање и доказивање насиља, адекватну заштиту жртве и координисан рад свих надлежних субјеката. Само повезивањем ових елемената могуће је створити систем у којем ће жртва добити одговарајућу заштиту, учинилац сносити одговорност за своје поступке, а могућност понављања и ескалације насиља бити сведена на најмању могућу меру.

## 8. ЛИТЕРАТУРА

Bećirović-Alić, M. (2018). *Klasifikacija materijalnih dokaza u krivičnom pravu*. Preuzeto 14. avgusta, 2026., sa <https://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/1451-3870/2018/1451-38701817188B.pdf>

Čimburović, L. (2011). Škola i obrazovanje u funkciji prevencije kriminaliteta. *Revija za kriminologiju i krivično pravo*, 49(1), 131-142.

Coomaraswamy, R. (1998). *Report of the Special Rapporteur on Violence against Women, its Causes and Consequences, Ms. Radhika Coomaraswamy: Addendum: Report on the Mission of Special Rapporteur to South Africa on the Issue of Rape in the Community*.

Council of Europe. (2001). *Recommendation of the Committee of Ministers to member states on the European Code of Police Ethics*. Preuzeto 10. avgusta, 2026., sa <https://rm.coe.int/16805e297e>

DeKeseredy, W. S., & Dragiewicz, M. (2007). Understanding the complexities of feminist perspectives on woman abuse: A commentary on Donald G. Dutton's Rethinking domestic violence. *Violence against women*, 13(8), 874-884.

Delibašić, T. (2017). Ustavnost zakonskog pojma i tretmana prekršaja protiv javnog reda i mira. *Glasnik Advokatske komore Vojvodine*, 89(9-12), 453-465.

Đurić, S., Popović-Čitić, B., & Marković, M. (2012). Pozitivna školska klima kao ključni socijalno-psihološki aspekt bezbednosti obrazovno-vaspitnih ustanova. *Popović-Čitić, B., Đurić, S., Kešetović, Ž. (ur.) Bezbednosni rizici u obrazovno-vaspitnim ustanovama*, 73-88.

Džamić, V., Kostić, M., Stefanović, D., & Arežina, N. (2015). Moć u organizacijama i njene ključne karakteristike. In *Synthesis 2015-International Scientific Conference of IT and Business-Related Research* (pp. 308-310). Singidunum University.

Ellsberg, M., & Heise, L. (2005). *Researching violence against women: A practical guide for researchers and activists*. WHO & PATH.

European Court of Human Rights. (1950). *European Convention on Human Rights*. Preuzeto 11. avgusta, 2026., sa [https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention\\_ENG](https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ENG)

Hester, M. (2009). *Who does what to whom?: Gender and domestic violence perpetrators*. Bristol: University of Bristol [in association with] Northern Rock Foundation.

Ignjatović, T. (2024). *DVANAESTI IZVEŠTAJ o nezavisnom praćenju primene Zakona o sprečavanju nasilja u porodici u Srbiji za period januar – decembar 2023. godine*.

Jovanović, S. (2012). Nasilje u porodici u Srbiji: učinioci, žrtve i društvena reakcija. *Revija za kriminologiju i krivično pravo*, 50(1/2), 245-263.

Kolarić, D., & Marković, S. (2022). Analiza dosadašnje primene Zakona o sprečavanju nasilja u porodici. *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, 70(1), 189-223.

Konstantinović-Vilić, S., & Petrušić, N. (2005). *Reagovanje policije na nasilje u porodici*. Preuzeto 12. avgusta, 2026., sa <https://doiserbia.nb.rs/img/doi/1450-6637/2005/1450-66370501003K.pdf>

Konstantinović-Vilić, S., Petrušić, N., Žunić, N., & Beker, K. (2021). *Nasilje u porodici i zloupotreba vatrenog oružja: istraživanje prakse institucija krivičnog pravnog sistema u odgovoru*

*na nasilje u porodici počinjeno zloupotrebom ili pretnjom zloupotrebe vatrenog oružja*. Program Ujedinjenih nacija za razvoj.

Krstić, J. (2017). *Uloga obrazovno-vaspitnih ustanova u sprečavanju nasilja*. Preuzeto 12. avgusta, 2026., sa <https://www.pravniportal.com/uloga-obrazovno-vaspitnih-ustanova-u-sprecavanju-nasilja/>

Kuprešanin, K. (2022). *Nasilje u obitelji kao javnozdravstveni problem i uloga zdravstvenog sustava* (Doctoral dissertation, Sveučilište Sjever, Sveučilište Sjever-Sveučilišni centar Varaždin, Odjel za sestrinstvo).

Marković, S. (2018). Police strategy in combating domestic violence: basic criminalistic-strategic orientations in the Republic of Serbia. *Bezbednost, Beograd*, 60(3), 100-116.

Matijašević, J., & Dragojlović, J. (2022). Nasilje u porodici—Pojedini kriminološki i krivično pravni aspekti. *Kultura polisa*, 19(2), 89-109.

Meyer, S. (2025). The impact of domestic violence on children: Challenges and opportunities for child protection responses. *Journal of Family Violence*, 1-7.

Miletić, S. (1997). *Policijsko pravo* (Knj. 1). Beograd: Policijska akademija.

Miletić, S. (2000). *Policijsko pravo* (Knj. 2). Beograd: Policijska akademija.

OSCE. (2007). *Guidebook on democratic policing*. Organization for Security and Cooperation in Europe.

Pejović-Milovančević, M., Minčić, T., Tenjović, L., Išpanović-Radojković, V., Kalanj, D., Radosavljev, J., ... & Vidojević, O. (2002). Posledice zlostavljanja i zanemarivanja adolescenata u porodicama. *Psihijatrija danas*, 34(3-4), 237-249.

Petrušić, N., Žunić, N., & Vilić, V. (2018). Krivično delo nasilja u porodici u sudskoj praksi: nove tendencije i izazovi. *Beograd: Misija OEBS-a u Srbiji*. Preuzeto 10. avgusta, 2026., sa <https://cdn.osce.org/sites/default/files/f/documents/0/d/424802.pdf>

Picchi, M. (2022). Violence against Women and Domestic Violence: The European Commission's Directive Proposal. *Athens JL*, 8, 395.

Popović, P. i Vrućinić, Ž. (2025). Krivično delo nasilje u porodici – otkrivanje, razjašnjavanje i dokazivanje. *Sociološki diskurs*, 14(26), 21-39.

Šekarić, N. (2018). Prevention of bullying in educational institutions. *Godišnjak Fakulteta bezbednosti*, (1), 253-280.

UNDP. (2023). *Kako lekari mogu da pomognu ženama žrtvama nasilja*. Preuzeto 13. avgusta, 2026., sa <https://www.undp.org/sr/serbia/stories/kako-lekari-mogu-da-pomognu-zenama-zrtvama-nasilja>

United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights. (1979). *Code of conduct for law enforcement officials*. Preuzeto 10. avgusta, 2026., sa <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/code-conduct-law-enforcement-officials>

United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights. (1990). *Basic principles on the use of force and firearms by law enforcement officials*. Preuzeto 10. avgusta, 2026., sa <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-use-force-and-firearms-law-enforcement>

Dimovski D.(2025) Криминологија

Žarković, M., Kolarević, D., & Ivanović, Z. (2011). Sprečavanje i suzbijanje kriminaliteta i profesionalizacija policije. *Revija za kriminologiju i krivično pravo*, 49(2/3), 373-387.

Ајдуковић, Д. (2000), *Насиље над женом у обитељи*, Загреб: Друштво за психолошку помоћ.

Бркић, Ж. (2018). *Улога сектора унутрашње контроле Министарства унутрашњих послова у предистражном поступку*. Докторска дисертација. Београд: Правни факултет.

Вуковић, С. (2009). „Принципи законитости и легитимности у поступању полиције у превенцији криминалитета“, часопис Безбедност КПА. *Безбедност, год*, 51, 1-2.

Генерална скупштина Уједињених нација (1985). *Декларација Уједињених нација о основним принципима правде за жртве криминалитета и злоупотребе власти*.

*Закон о јавном реду и миру*, (2018). Службени гласник РС, бр. 6/2016 и 24/2018.

*Закон о кривичном поступку*, (2021). Службени гласник РС, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 и 62/2021.

Зиројевић, М. (2022). *Резилијентност деце изложене насиљу у породици*. Мастер рад. Београд: Висока школа социјалног рада.

Игњатовић, Ђ. (2010). *Криминологија*, Београд : Правни факултет.

Јарић, М. (уред.) (2013). *Мултисекторска сарадња – институционални оговор на насиље над женама*. Београд: Програм Уједињених нација за развој.

Јовановић, С. (2010.). *Правна заштита од насиља у породици*. Београд: Институт за криминолошка и социолошка истраживања.

Кековић, З. (2009). *Системи безбедности*. Факултет безбедности, Универзитет у Београду.

Кековић, З., & Димитријевић, И. (2017). *Системи безбедности са системом безбедности Републике Србије*. Факултет безбедности, Универзитет у Београду.

Кешетовић, Ж. (2008). *Кризни менаџмент*. Факултет безбедности, Универзитет у Београду; Службени гласник.

Киурски, Д. Ј., & Степанов, Б. (2022). *За поступање јавних тужилаца у процесуирању кривичног дела насиље у породици*. Преузето 13. августа, 2026., са <https://www.cpz.rs/wp-content/uploads/2023/12/Prirucnik-za-postupanje-javnih-tuzilaca.pdf>

*Конвенције Савета Европе о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици* (2011). Преузето 25. априла, 2026., са [http://www.womenngo.org.rs/images/pdf/Convention\\_Serbian.pdf.pdf](http://www.womenngo.org.rs/images/pdf/Convention_Serbian.pdf.pdf)

Линдгрен, М., & Николић-Ристановић, В. (2011). Жртве криминалитета: међународни контекст и ситуација у Србији. *Београд: ОЕБС*.

Марковић, С. (2015). Мере које предузима полиција приликом заштите жртава насиља у породици. *Безбедност, Београд*, 57(3), 179-198.

Марковић, С. (2018). *Спречавање и сузбијање насиља у породици*. Београд: Службени гласник

Марковић, С. (2018). *Спречавање и сузбијање насиља у породици*. Београд: Службени гласник.

Милошевић, С. (2017). *Карактеристике насиља у породици и мере сузбијања*. Мастер рад. Ниш: Правни факултет.

Министарство рад, запошљавања и социјалну политику. (2013). *Посебан протокол о поступању центара за социјални рад-органа старатељства у случајевима насиља у породици и женама у партнерским односима*. Преузето 13. августа, 2026., са <https://www.udruzenjesz.rs/images/PDF/protokol.pdf>

Николић-Ристановић, В. (2002). *Породично насиље у Србији*. Београд: Виктимолошко друштво .

Њагуловић, Ј. (2012). Насиље у породици- три сегмента правне заштите у домаћем законодавству. У: *Заштита људских и мањинских права у европском правном простору*. Ниш : Правни факултет Универзитета у Нишу, Центар за публикације.

*Општи протокол о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и партнерским односима* (2013). Министарство рада, запошљавања и социјалне политике, Београд.

Петрушић, Н., Константиновић-Вилић, С. (2010), *Породичноправна заштита од насиља у породици у правосудној пракси Србије*, Београд: Аутономни женски центар Београд и Женски истраживачки центар за едукацију и комуникацију Ниш.

Петрушић, Н., Тодоровић, Н. и Врачевић, М. (2012). *Насиље над старијим одобама*. Београд: Црвени крст Србије.

Поњавић, З. (2007), *Породично право*, друго измењено и допуњено издање, Крагујевац: Правни факултет Крагујевац.

*Породични закон*, (2015). Службени гласник РС, бр. 18/2005, 72/2011 и 6/2015.

Почуча, М. (2010), Насиље у породици, Нови Сад: *Право - теорија и пракса*, бр. 9- 10/10, стр. 49-62.

Почуча, М. (2010), *Породично право*, Нови Сад: Правни факултет за привреду и правосуђе Нови Сад.

Република Србија. (2006). *Устав Републике Србије*. Народна скупштина Републике Србије.

Република Србија. (2016). *Закон о јавном реду и миру* (Службени гласник РС, бр. 6/2016 и 24/2018).

Република Србија. (2018). *Закон о полицији*. Службени гласник Републике Србије.

Републички завод за статистику. (2022). *Жена жртва насиља из угла статистике*. Преузето 14. августа, 2026., са <https://www.stat.gov.rs/media/358199/g20226007.pdf>

Симеуновић-Патић, Б., Коларић, Д., Кесић, Т., & Ђурђевић, З. (2014). Интегрисани одговор на насиље над женама у Србији:[приручник].

Спасић, Д. (2009.). *Карактеристике породичног насиља у Србији*. Београд: Задужбина Андрејевић

Спасић, Д. (2013). Концепт полиције у заједници и породично насиље. Докторска дисертација. Београд: Факултет безбедности.

Спасић, Д. В. (2013). *Концепт полиције у заједници и породично насиље* (Doctoral dissertation, University of Belgrade (Serbia)).

Стевковић, Љ. (2013) *Телесна казна: насилно средство васпитања деце као фактор ризика нацилног понашања у одраслом добу*. Београд: Зборник Институт за криминолошка и социолошка истраживања.

Фатић, А., Кораћ, С., & Булатовић, А. (2013). Етика криминалистичкообавештајног рада. *Институт за међународну политику и привреду*. Преузето 12. августа, 2026., са <http://repozitorijum.diplomacy.bg.ac.rs/555/1/Etika%20kriminalisticko-obvestajnog%20rada.pdf>

Чворовић, Д. С., Оташевић, Б. Б., & Вранешевић, М. М. (2021). Мултисекторска сарадња у случајевима насиља у породици из угла центра за социјални рад. *Sociological Review/Socioloski Pregled*, 55(3), 1138.

## CONSLUSION

Domestic violence is a complex social problem that requires the involvement of experts from different fields in order to fully understand its nature, identify appropriate solutions and ensure adequate legal protection. It is necessary to further improve the legislation of the Republic of Serbia governing this social issue, primarily by harmonising and aligning the relevant laws, particularly the Criminal Code and the Family law, including the adoption of a uniform definition of family members. Penal policy also remains a significant concern. The penalties prescribed for perpetrators of the criminal offence of domestic violence are considered inadequate, particularly in cases involving serious forms of violence, and should therefore be brought into line with penalties prescribed for individual criminal offences such as minor bodily injury, grievous bodily injury, coercion, abuse, torture, certain offences against sexual freedom, murder, and other related offences.

One possible solution would be to classify more serious forms of domestic violence under these existing criminal offences when they are committed against a family member. However, greater emphasis should be placed on protecting victims of domestic violence by establishing effective mechanisms for combating and preventing this criminal offence. This could increase public confidence in the legal system and potentially contribute to reducing the „dark figure„ of this type of crime.

However, all mechanisms and instruments established to protect victims and their rights are ineffective if citizens are unaware of their existence and significance. Therefore, the state and its

institutions should make greater efforts to provide public awareness of the seriousness of the problem, while also increasing awareness that the system is capable of providing protection.

Activities aimed at raising awareness include the preparation of documentation and informational materials, visual materials and teaching resources, the organisation of counselling services, workshops and educational events, the implementation of public awareness campaigns, and other initiatives designed to provide information and guidance concerning human rights and the mechanisms available for their protection.

In addition to the issues outlined above, an analysis of the overall system of protection against domestic violence indicates that the effectiveness of efforts to combat this phenomenon depends to a considerable extent on the timely and coordinated actions of the competent institution. Domestic violence cannot be successfully prevented and suppressed solely through the application of repressive measures. Instead, simultaneous action is required in the areas of prevention, detection of violence, protection of victims and prosecution of perpetrators. Within this system, the police have a particularly important role because, in a large number of cases, police officers are the first professionals to come into contact with victims and perpetrators and to take measures that may have an immediate impact on the subsequent course of proceedings.

The role of the police in the prevention and suppression of domestic violence is not limited to responding after violence has already occurred. Through preventive action the monitoring of security-related incidents and trends, the identification of risk factors and timely intervention, it may be possible to prevent repeated or more serious forms of violence. Risk assessment is particularly important, as it enables the circumstances of each individual case to be considered as a whole and appropriate protective measures to be taken in accordance with the identified level of risk. At the same time, repressive police action plays an important role in identifying perpetrators, collecting information and evidence, and creating the necessary conditions for further proceedings before the competent authorities.

The actions of police officers upon receiving information about domestic violence require particular attention, since the initial measures taken may determine both the subsequent course of proceedings and the level of protection provided to the victim. When responding at the scene, police officers must properly assess the situation, information, and preserve evidence that may be relevant to establishing the facts of the case. It is particularly important that statements made by the victim and other information be considered together, as this makes it possible to obtain a more complete understanding of the incident and the circumstances that preceded it.

The complexity of domestic violence cases further highlights the importance of cooperation between the police and other institutions. Educational institutions may play an important role in the early identification of signs of violence against children while the healthcare system is

important in identifying the consequences of physical and psychological violence. Social welfare centres meanwhile have an important role in assessing family relationships, providing support to victims and implementing measures within their jurisdiction. Effective protection therefore cannot be based on the isolated actions of individual institutions, but must rely on cooperation between them, the timely exchange of information and clear division of responsibilities.

An analysis of reported incidents of domestic violence in the territory of the Republic of Serbia further confirms the importance of continuously monitoring this phenomenon. Reported cases represent only a proportion of the actual extent of domestic violence, particularly given the existence of the „dark figure„ of crime which refers to cases that remain outside the records of the competent institutions. For this reason statistical data on reported incidents cannot provide a complete picture of the prevalence of domestic violence. Nevertheless such data may indicate certain trends and characteristics of the phenomenon and highlight the need for further improvement of both preventive and repressive measures.

Therefore, the effective prevention and suppression of domestic violence require simultaneous action at several levels. In addition to improving the legal framework and establishing a more appropriate penal policy, it is necessary to strengthen mechanisms for the early detection of violence improve police procedures, ensure more effective cooperation among the competent institutions and devote greater attention to the protection and empowerment of victims. Continuous professional development of police officers and other professionals involved in domestic violence cases is particularly important as the quality of their actions has a direct impact on the effectiveness of the protection system.

Based on the above it may be concluded that the police constitute one of the key actors in the system for the prevention and suppression of domestic violence, but that their role cannot be considered separately from the activities of the institutions. An effective response to this form of violence requires simultaneous preventive and repressive action the timely detection and documentation of violence adequate protection of victims and coordinated action by all competent authorities. Only by integrating these elements can a system be established in which victims receive appropriate protection, perpetrators are held accountable for their actions and risk of repeated or escalating violence is reduced to the lowest possible level.

## БИОГРАФИЈА

Николић Марија је рођена 03.01.1986.године у Пироту.Основну школу „Свети Сава,, завршила је у Пироту,а потом је уписала Гимназију у Пироту природно-математички смер.Након завршетка гимназије уписује основне академске студије на правном факултету Универзитета у Нишу,а диплому правника стекла је на Правном факултету за привреду и правосуђе у Новом Саду 2016 године.Потом 2021.године успешно завршава основну обуку за посредника. Мастер академске студије уписује 2025.године на смеру унутрашњих послова.

Професионалну каријеру започиње 2017.године у Министарству финансија Управи царина на радном месту Оперативни аналитичар у Одељењу за сузбијање кријумчарења,у Сектору за контролу примене царинских прописа.

Значајно професионално искуство стекла је кроз низ домаћих и страних обука и семинара које је похађала,међу којим а су и

„Tactical Safety and Survival Course,,коју је спровео „United States Drug Enforcement Administration International Training Section. у Београду април 2019.године,

„International Border Interdiction Training,,у Скопљу октобар 2019.године.

„Comercial Motor Vehicles Interdiction Instructors Development Course, у организацији Амбасаде САД -EXBS у Републици Француској октобар 2023.године као и наставак исте у Новом Саду мај 2024.године.

Поред своје професионалне каријере ,Марија са посебном љубављу и поносом истиче да је мајке троје тинејџера и супруга.Они су њена највећа животна вредност,снага,и мотивација да истраје и онда када није било лако.Овај успех доживљава као заједнички успех,јер без њихове љубави,подршке и разумевања овај циљ не би могла да оствари.